ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ ।

ନମୁ ନମୁ ଦେବଗଣଙ୍କ କାରଣ । ଯୋଗିଜନଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ ଧାରଣ ।
ନାମ ନାମ ଯେ କରନ୍ତି କୀର୍ତ୍ତନ । ମୁଁ ତାଙ୍କପାରେ ସର୍ବ ପ୍ରଣତ ॥
ଭକତକୁ ନ କର ଭୁଲ ଚିନ୍ତ । ନାମ କହନ୍ତି କବଚ ଗାଥନ୍ତି ।
ମୁଁ ନାମ ନବେଦ୍ୟ କପେ ନବକ । ନାମ ନୋହିଲା କନ୍ତୁଁ ଦଶାଚ ।
କେଷ୍ଠ କରନ୍ତି ଦିବ କରଲେ । ସେ ପୁଣି ନାମ କହୁ ନ ପାରଲେ ।
ସେ ଉତ୍ତର ଦିନରେ କହୁଛ । ଭୃଗୁ ବାଲେ ବେ ଲର୍ଣ୍ଣ ପାଇବ ।
ରୁ ବାନ୍ଧବା କେ କର ପାରନ୍ତୁ । ତୁମ ନାମ ଦେବ ନ କର କରନ୍ତୁ ।
ନାମ ଅଶେଷ ଶେଷ ପାର ନାହିଁ । ମୁଁ ସଜ ଜନ କହନ୍ତି ପୋଷାଇ ।
ଅହଁ ସବଭକ୍ତି ନଦେବ ପଣ୍ଡିତ । ସେ ଶ ନ କପାଳ ଶିଶ ପଣ୍ଡିତ ।
ନଗ୍ନ କାଳରେ ଦୋଷେଭି କର । ଭକ୍ତ ପାପକୁ ନ ପାରନ୍ତି ଦେଖ ।
ମାତ୍ର ମନ ରୋଚକ ଧାରା ଅମୃତ । ବୁଦ୍ଧି ବିଭୂଷିଲେ ହେବ ନରାକୃତ ।
ଜ ନଷ୍ଟ ଦ ଦାର ସୁତ ଦେଖ । ଆମ୍ଭେ ମନ ଅର୍ଥର୍ଣ୍ଣ ପୁଣି ।
ଏଥ ସଂସାର କନ୍ଥ ନାହିଁ କାରଣ । ବହୁ ଦେବ ପାପ କହ ପଥ ନନ୍ଦ ।
ଏ ଭବ ଅନ୍ତ ପାହା ଯାହା ଚଳି । ଦୋଷ ଦୋଷେ ଦୋଷେ ବୃନ୍ଦକରେ ନନ୍ଦ ।
ଧନ୍ୟ କର କର ମୋତେ ଯୋଗାଜାନ । ତୁମ ମନଦ ଧୃରଣ ନନ୍ଦ ।
କି ଭବ ବଂଶ ଦେବ ରଘୁମୁଖ । କୀର୍ତ୍ତି ଧୁରୀ ଅଶ୍ୱମେଧ କାହାଣୀ ।
ଯେ ହିନ୍ଦୁ ଗମ ଉତ୍ସବ କଣ । ଶୁଣି ପାପଲେ ମନ ବନ୍ଦି ପୋଷ ।
ନେଷ ନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁର୍ଯ୍ୟ ବଂଶ । ସୁଖେ ନାମ ଦେବ ଦେବଗାମ୍ଭୀର ।

ଦଶରଥ ବଂଶେ ମର୍ତ୍ତେ ଜନମ । ନରଅବତାର ହୋଇଛନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ ॥
ପୃଥ୍ୱୀର ଭାର କଲେଣି ଉଧାର । ସୁଗନ୍ଧ ଅସି ହୋଇଲାଣି ଶେଷ ॥
କେମନ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଅସିବେ ଏଥିକୁ । ସମସ୍ତେ ଏହା ଭାବୁର ମନକୁ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ବୋଇଲେ ଅଛି ତାର ମର୍ମ । ସୀତା ତେଜିଲେ ଯିବ ସବୁ ଧର୍ମ ॥
ଧର୍ମ ବହୁନେ ପ୍ରାଣୀ ଯାଇବ ନାଶ । ବେଦବେଦାନ୍ତେ ସର୍ବଠାରେ ଦୋଷ ॥
ସକଳ ଦେବ ଏକଠାବ ହୋଇ । ବାକ୍ୟଦେବୀଙ୍କି କହିଲେ ମଣାଇ ॥
ଏହା କଥାକେ ଅସିବେ ଶ୍ରୀରାମ । ସୀ ତା ତେଜିଲେ ଯିବ ଧର୍ମ କର୍ମ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଗୋ ମାତ ଏହିକ୍ଷଣି ଯିବ । ଶ୍ରୀରାମ କର୍ଣ୍ଣରେ ପଶେ କହିବ ॥
ଯେମନ୍ତେ ରାମ ତେଜନ୍ତି ଜାନକୀ । ଉପାୟ ମାଗୋ କରିବ ତହିଁ[illegible]
ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଲୁ ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଦେଖି ଜଳେ ବହ[illegible]
ଏମନ୍ତ କହି ଦେବତାଏ ଗଲେ । ବାକ୍ୟଦେବୀ ଏଣେ ଉଦୟ କ[illegible]
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁରେ । ଉଦୟ ହେଲେ ଶ୍ରୀରାମ ହୃ[illegible]
ଦଳେ କରଣ ଦେ କିଛୁ ଅନ । ସୀତାଠାରେ ରାମ [illegible]
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ କାହାଣୀ । ମନେ ବିଚାରନ୍ତି ରାମ ଧରଣୀ[illegible]
ଋଷିନନ୍ଦନୀମାନେ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ମୋହ ସଙ୍ଗତେ ହୋଇଥିଲେ ସଖୀ
କେମନ୍ତେ ଦେଖିବି ତାଙ୍କ ବଦନ । ଦେବ ଲୋକନ [illegible]
ଏମନ୍ତେ ରାମ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଦେଖିଲେ ସୀତା ବଦନ ବିରସ
ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ରାମ ଶୁଣ ପ୍ରାଣସଖୀ । କିପାଁ ମନରେ ହେଉଅଛ ଦୁଃଖୀ
କହ ଆମ୍ଭକୁ ସେହୁ କିସ କଥା । ଯେମନ୍ତେ ନ ଯିବ ତୁମ୍ଭ ମନ ବ୍ୟଥା
ତାହା ଶୁଣି ସୀତା ହରଷ ହେଲେ । ସିରେ କରହେଇ ପାଦେ ପଡ଼ିଲେ
କହନ୍ତି ସଖି ବଚନ[illegible] କଥା । ମନରେ ପଡ଼ି ଯାଇଅଛି ବ୍ୟଥା
ଋଷିନନ୍ଦନୀମା[illegible]ନେ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ସେମାନେ ହୋଇଥିଲେ ମୋର ସ[illegible]
ଭ[illegible] ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ବନ ଫଳ ମୂଳ । ବସନ ନାହିଁ ପିନ୍ଧନ୍ତି ବକଳ
[illegible]ନ ବା[illegible]ରଇ ଯିବ ବନକୁ । ଭୋଜନ ବସନ ଦେବ ତାହାଙ୍କୁ
ଅଜ୍ଞା ହେଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମୋତେ ନେବ । ଗୁରୁଜନରେ ସର୍ବ ଦେଖାଇ[illegible]

ଶୁଣି ରଘୁନାଥ କୋଇଲେ ହେଉ । ଯିବ ବନକୁ କହିଦେବ ଯାଉ ॥
ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜନକ ଦୁହିତା । ଘେନି ଚଳନ୍ତି ଅଦେବ ରଥାତା ॥
ଗଙ୍ଗା ପାରିହେଲେ ଦୁଅନ୍ତି ସଜନ । ବାରବରଷ ଗଲି ଘୋରବନ ॥
ବନରେ ଯେବେ ପାଇଲି କଷଣ । ମୋତହୁଁ କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି ଅନ ॥
ପୁଣ ସୀତା କହୁଅଛନ୍ତି ଏହା । ଅଦେ ରଥାତା ଘଟିଅଛି ବାହା ॥
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଦିବସ ଶେଷ । ମୁଦ୍ରିତ ପଦ୍ମ କୁମୁଦ ପ୍ରକାଶ ॥
ସବୁଙ୍କର ଘରେ ଦୀପ ଜଳିଲା । ଚକ୍ରବାକଙ୍କୁ ବେଦ୍ଧି ପଡିଲା ॥
ଦେଖିଲାକୁ ଦେଖି ହୋଇଲା ଅନ୍ଧାର । ଅନ୍ଧାରି ରାତ୍ରେ ଚଳେ ରଘୁବୀର ॥
ଅଡ଼ ଉହାଡ଼ ବନ୍ଧ ଦେକାଢ଼ରେ । ବୁଲି ଅଛନ୍ତି ରାମ ପଦୁଠାରେ ॥
ମଣ୍ଡପ ପିଣ୍ଡା ସବୁ ବୁଲି ଥାଇ । କହ୍ନା ଯାଉଛନ୍ତି ନଗର ବାସୀ ॥
ଦାଣ୍ଡରେ ଡ଼ାକନ୍ତି ମୁକ୍ତାଯାଇକ । ରଜେ କହୁଛନ୍ତି ଶୁଭ ନାୟକ ॥
ମନ୍ଦିରୁ ପାଇଣ ଏକ ରଜକ । ଭାର୍ଯ୍ୟା ସଙ୍ଗେ କଳି କରି ଅନେକ ॥
କହୁଥିଲା ଭୁଲେ ବାପଘରେ ଗଲୁ । କପି ଶୁଅ ହୋଇ ବର୍ଷେ ରହିଲୁ ॥
ଯାଅ ତୋଠାରେ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ଦୋଷୁରୀ ଧୁବଣି ମୁଖ ନ ଚାହିଁ ॥
ଶୁଣି ଧୋବଣୀ କୋଇଲା ଉତ୍ତର । ତୁମେ କେ ଯେ ବୋଇଲ ଦୋଷୁରୀ
ନାରୀ ॥
ବାପଘରେ ବର୍ଷେ ଥିଲେ ରହିଲା । ଏଥିକୁ କାହିଁ ଦୋଷୁରୀ ହୋଇଲା ॥
ଶୁଣି ପାରିବେ ଲୋକଙ୍କୁ କହିବ । ଦୋଷ ହୋଇଲେ କହିବୁ ଶୁଣ ॥
ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଯେ ଜଗତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ରାବଣ ଭୁବନ ତାଙ୍କ ଘରଣୀ ॥
ତାଙ୍କ ଭାର୍ଯ୍ୟାଙ୍କୁ ରାବଣ ନେଲା । ରାବଣ ନାଶ କରି ଆଣିଥିଲା ॥
ରାବଣ ମାରି ସୀତାଙ୍କୁ ଆଣିଲେ । ଶୁଣି ଲୋକେ ଅନେକ କହିଲେ ॥
ରାମ ତହୁଁ ବଡ଼ ନାହିଁ ହୋଇଲୁ । ଦୋଷୁରୀ ବୋଲି ମୋତେ ବୋଲି
ଦେଲୁ ॥
ଏତେବେଳେ କାହିଁ ଗୋଳ କରୁଛୁ । ରାମପାଦରେ ସବାଳେ କହିଛି ॥
ଧୋବଣୀ ଭୁଷଣକୁ ଏମନ୍ତ ଶୁଣି । ମନେ ବିଚାରନ୍ତି କୋଦଣ୍ଡପାଣି

ନିଶ୍ଚୟ ସୀତା କଳଙ୍କି ହୋଇଲା । ଜଗତେ ମୋତେ ଅପଶବ୍ଦ ଦେଲା
ଘର ଧୋବଣୀ ବୋଲଇ ଏ କଥା । ତେଜିବ ନିଶ୍ଚେ ଜନକ ଦୁହିତା ॥
ଏହା ଚିନ୍ତଇ ଜଗତ ଜୀବନ । ଶ୍ରମତେ ହୋଇଲେ ଚଳିଲ ମନ ॥
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ନିଜ ସଦନ । ଦେଖିଲେ ଶୋକ ଦୃଷ୍ଟି ଘଟନ
ମୁଖକୁ ଶୁଖି ବୋଲନ୍ତି ବଚନ । କାଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଯେତେ ପ୍ରଭୁ ଜୀବନ ॥
ଅଛ ଦେଖିଥାଏଁ ତୋହର ମୁଖ । ତାଳୁ ଦେଲ୍ ଶୋକେ ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ
ପଲଙ୍କେ ପଡ଼ିଲେ ରଘୁପତି । ହୃଦେ ଲଗାଇ ଜନକ ଦୁହିତା ॥
ଧର ବଦନେ ଚୁମ୍ବନ୍ତି ଚୁମ୍ବନ । ଲୋତକ ବହଇ ବେନି ନୟନ ॥
ଏମନ୍ତେ ରଜନୀ ହୋଇଲା ଶେଷ । କାକ ପିକ କଲେ ଧ୍ୱନି ପ୍ରକାଶ ॥
ଶୁଣି ପଲଙ୍କୁ ଉଠିଲେ ଶ୍ରୀରାମ । ବୋଲନ୍ତି ଉଠ ସୁବର୍ଣ୍ଣବଦନ ॥
ଭାଙ୍ଗିଲା ନିଦ୍ରା ଉଠିଲେ ଜାନକୀ । ଶ୍ରୀରାମ ମୁଖ ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତ କରେ ଦେଖି ॥
ରାମ ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ପ୍ରାଣ ସଖି । ଯାଅ ଗଙ୍ଗା ତଟ ନନ୍ଦନ ଦେଖି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନେଇଯାଉ ଅଙ୍ଗ ହୋଇ । ଧନ ବସନ ଦେବା ପଠାଇ ॥
ଶୁଣି ଜାନକୀ ହରଷ ହୋଇଲେ । ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଚରଣେ ପ୍ରଣାମ କଲେ ॥
ସେଠାରୁ ବାହାର କଲେ ରଘୁମଣି । ଡ଼ାକି କହନ୍ତି ଶୁଣ ହେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ସୀତାଙ୍କୁ ନେଇ ଯୋଗବନ ଯିବ । ନ କହିବ ବନେ ନିବାସି ଆସିବ ॥
ଏ ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚକିତ ହୋଇଲେ । ଅନୁକୂଳେ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପେଲିଲେ
ପଡ଼ିଲେ ଯାଇ ଶ୍ରୀରାମ ଚରଣେ । ଲୋତକ ବହଇ ବେନି ନୟନ ॥
ପ୍ରେମେ ଅର୍ଦ୍ଧ କ ବୋଲ ବୋଇଲ ଭୁଜେ । ନେହୁଡ଼ ସ୍ୱର ଯଶ ପ୍ରଭୁ ଅଶ୍ରୁ ମୁଣ୍ଡେ
କ୍ଷଣେ ନ ଦେଖିଲେ ଯାହାକୁ ଲୋଡ଼ି । ହୃଦେ ଲଗାଇ ପଲଙ୍କେ
ପଡ଼ି ॥
ତାହାର ଲାଗି ଶାଇଲ ଶ୍ରୀବଣୀ । ଏବେ ଏହା କହୁଛ ଆପଣ ॥
କହେ ସୁନ କହୁଛନ୍ତି ସୀତା । ତୋ ପ୍ରଭୁ ମନ୍ ପାଶୋରିଲ ତାହା ॥
ସୀତା [illegible] ଶିଷ୍ୟ କେଉଁ ପ୍ରକାରେ । ଗର୍ଭ ନୋହୁବେ ତାଙ୍କୁ ବଳବନ୍ତେ ॥
[illegible] ଚନ୍ଦ୍ରାନନ ଦେବପତି । ଧନୁ ଧଇଲ ନ ସହେ କଣ ॥

ଉପଦ୍ରବଜନେ ବୋଲିବେ ପ୍ରଜା । ମାରିବେ ଦୁଷ୍ଟ ଥାଇବେ ଧରିତା ॥
ଦେଖ ସୀତାଙ୍କ ଗର୍ଭ ପଞ୍ଚମାସ । କି ଦୋଷେ ଛାଡ଼ିବ ଏତେ ଦିବସ ॥
ବ୍ୟାଘ୍ର ବତ୍ସକୁ ଖାଇବେ ଦେଖିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀହତ୍ୟାଦୋଷ ଲାଗିବ ଜନେ ॥
କି ବୋଲି ବୋଲିବେ ଶୁଣି ଜଗତ । ଧିକ୍କାର କରିବେ ଋଷି ସମସ୍ତ ॥
ଶୁଣି କ୍ରୋଧରେ ବୋଲନ୍ତି ରାମ । ତୁ ସୀତା ନେଲେ ଆମ୍ଭେ ଯାଉଁ ବନ

ଏସନ ଶୁଣି ବୋଲଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ନେବି ଗୋସାଇଁ ସୀତା ତପୋବନ ॥
ଗୁଡ଼ ଅଛି ମୁଁ ଅଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଏହା ନ ଜାଣିବେ ଆନେ
ଏମନ୍ତ କହି ବିଦାୟ କରି ଦେଲେ । ଜେଜୁଣି ମାଗି ସୀତାପୁରେ ଗଲେ
ମୁଖ ଧୋଇ ଶିରେ ଯୋଡ଼ିଲେ ପାଣି । କଲ୍ୟାଣ କଲେ ଜନକନନ୍ଦିନୀ
ବୋଲନ୍ତି ଦେବୀ ବାବୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶୁଣ । ବିଳମ୍ବ ନ କର ଯିବା ତପୋବନ ॥
ରଥେ ବସିଣ ସୀତା ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଗଗନ ପଥରେ ହେଲେ ଗମନ ॥

ନଦୀ ପାର ହୋଇ ଚଳିଲ୍ଲ ଯାନ । ଜଟିଳ ଲତା ମହାଘୋରବନ ॥
ସେ ବନେ ବିମାନ ଲାଗିଲା ଜାଣି । ରହିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶୁଣ ଠାକୁରାଣୀ ॥
ପାଦେ ଗମିବା ନ ଚଳଇ ଯାନ । ତେବେ ବୋଲି ସୀତା ହରଷମନ ॥
ବିମାନୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗମନ କଲେ । ଘୋରବନେ ସରୋବର ଦେଖିଲେ ॥
ସୀତା କହନ୍ତି ଦେବ ବାବୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ କରିବା ଦେ ସ୍ନାନ ॥
ତୃଷା ଲାଗିଛି ନ ପାରିଲି ସହି । ବୋଲନ୍ତି ଦାନବ ସେ ବଇଦେହୀ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୋଲନ୍ତି ବନ ଘୋର ସ୍ଥାନ । ତହୁଁ ଜାନକୀ କହିଲେ ବଚନ ॥
ସ୍ନାନ ସାରି ମନେ ତୋଷ ଲଭିଲେ । ତାହୁଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପାଶେ ମିଳିଲେ ॥
ପୁଣି କହନ୍ତି ଶୁଣ ଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଉଚଳି ମନ ଲାଗଇ ବେଦନ ॥
ସଖୀଙ୍କ ମଠ କେତେ ଦୂର ଅଛି । ହଦେ ମୁଁ ଖୋଇବ ନିଦ୍ରାମ ଭୁଞ୍ଜି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୋଲନ୍ତି କର ଶୟନ । ଆଥା କରୁଅଛ ଭୂମି ତଳେ ॥
ନଦେ ତବ ପାଦ ଗୁଡ଼ଙ୍କି ବସି । ଦେବକ ନୋକ ଲୋଡ଼ିବେଲେ ଦେଖି ॥

ସୀତା କହନ୍ତି ଲୁଚିଥାଇଁ କାହୁଁ । ଧନୁ ଶର ଘେନି କାହିଁ ବସିବୁ ॥
ଉଠରେ ବାବୁ ବନର ଭିତର । ସ୍ୱପନ କଥା ପଡ଼ଇ ମନର ॥
କୋମଳଚନ୍ଦ୍ର ଲୁଚିଏ ପୋଛିଲେ । ତା ପରେ ସଣ୍ଡ ଯାଇ ଶୋଇଲେ ॥
ମନେ ଚିନ୍ତିର କରନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଏମନ୍ତ ବେଳେ କରଇ ଗମନ ॥
ପଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡି ଏ ଲେଖି ପାଟଳି । ବୃକ୍ଷେ ଲମ୍ବାଇଲେ ଶଯ୍ୟନଠାରି ॥
ମାତଃ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୁଁ ଛାଡ଼ିଲେ ରାମ । ବନରେ ରକ୍ଷିବ ତୁମ୍ଭ କରମ ॥
ଯାଉଛି ମୁଁ ନ କହିବ କ୍ଳେଶ । ମୋହର ମାଗୋ ନାହିଁ କିଛି ଦୋଷ ॥
ଅଯୋଧ୍ୟା ଅଭ୍ ମନେ ନ କରିବ । ପ୍ରଥ ପଶ୍ଚିମ ପିତାଙ୍କର ଯିବ ॥
ଏମନ୍ତେ ନେତ୍ରୁଁ ଲୋତକ ବହଇ । ଯାଇ ଯିବାକୁ ପଦ ନ ବଳଇ ॥
ସୀତାଙ୍କ ପାଦେ କରଣ ପ୍ରଣାମ । ବାହୁଡ଼ିଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁମନ୍ତ ଧର୍ମ ॥
ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କ ଯାଇ ଶ୍ରୀଦେବ ପଚାରିଲୁ । କ୍ରୋଧରେ ଗାଳି ଦିଅଇ ଧର୍ମକୁ ॥
ଧିକ ବିଧାତା ତୁ ଏଡ଼େ ଦାରୁଣ । କି ଦୋଷେ କହିଲୁ ଏଡ଼େ କଷଣ
ମୁଁ ଜାଣ ସୁକୁମାରୀ ମହାରାଣୀ । ତାହାଙ୍କୁ ଦେଲୁ ତୁ ଏଡ଼େ ବିପତ୍ତି ॥
ମୁଁ ତୋରେ କ୍ରୋଧ କଲେ ଯିବୁ ନାଶ । କିପାଇ କେ କର ଏଡ଼େ
ସାହସ ॥
ପୁଣି କହୁଅଛନ୍ତି ସକ[illegible] । ରାମ ବଦନ କେମନ୍ତେ ଚାହିଁବି ॥
[illegible] ମୋ ଜୀବନ [illegible] ନ ରହୁ । ମୁଣ୍ଡ ମୋ ଏହିଠାରେ ଫାଟିଯାଉ ॥
ପୁଣି [illegible] ଧିକ ତେ ଶ୍ରୀରାମ । ନର ପ୍ରୁ ତୁଲ୍ୟ ପଶୁଙ୍କ ସମ ॥
[illegible] ଭୁବନେ ସୀତା ସୁନ୍ଦରୀ । ତାହାଙ୍କୁ ତେଜିଲେ କୋଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ନିଶ୍ଚେ ଜାଣିଲି ତୁମ୍ଭେ ବଡ ମନ୍ଦ । ପାଷାଣୁ କଠୋର ତୁମ୍ଭର ହୃଦ ॥
ଏହା [illegible] ପଥରେ କହିଲେ । ସୀତାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି ରଘୁନାୟକ ॥
ବାତୁଳ ପ୍ରାୟ ହୋଇ [illegible] । ବୋଲନ୍ତି ଅତି ଦାରୁଣ [illegible] ॥
ତୁ [illegible] ଅଇଲୁ [illegible] ତ ନାହିଁ । କେବଣ ବନରେ ଗୁଡ଼ାଇଲୁ ନେଇ ॥
[illegible] ନ [illegible] ଲୁ ଗୁଡ । [illegible] କଳା ଯାଇ ବାହୁଡ ॥
[illegible] ଲେ [illegible] ରେ କଥା । କେଣେ ଗୁଡ଼ିଅଛୁ ଦେଖାଇ ଦିଅ

ବଦନ ପୋଛିଣ ଭଗ୍ନ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଲୋତକ ବହିଲ ବେନି ନୟନ ॥
ବଶିଷ୍ଠ କହନ୍ତି ଶୁଣ ଶ୍ରୀରାମ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଋଷିମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ ॥
ତୁମ୍ଭଠାରୁ ସର୍ବ ହୋଇଛି ଜାତ । ତୁମ୍ଭେ ତ ଜଗତରେ ତାତ ମାତ ॥
ମାୟାରେ ପଡ଼ି କରୁଛ ବେଦନ । ହେ ରାମ ତୁମ୍ଭେ ଅମ୍ଭଠାରୁ ଶୁଣ ॥
ଯେବେ ଘଟିଲ ଜନକ ଦୁହିତା । ଆଉ ସେ କଥାକୁ ନ କର ଚିନ୍ତା ॥
ଭଲା କର୍ମ ଧାରେ ହୁଅଇ ନାଶ । ହେ ରାମ ମନରେ ନ କର ତ୍ରାସ ॥
ଦେଲା ଗୁରୁଡ଼ଲା ଯେ ମାଗି ଲୋଡ଼ଇ । ଅବଶ୍ୟ ସେହୁ ନରକେ ପଡ଼ଇ
ଗଢ଼ାଇବା ଅମ୍ଭେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତା । ହୋଇବ ଯଜ୍ଞ ହେ ଜଗତକର୍ତ୍ତା ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ହୋଇଲେ ମଉନ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଭରତ ଯେ ଶତ୍ରୁଘନ ॥
ଅନ୍ତଃପୁରେ ରାମ ହେଲେ ପ୍ରବେଶ । ମାତାଗଣେ ପ୍ରବୋଧିଲେ ଅଶେଷ
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଶ୍ରୀରାମ ନାଥ । ଶୁଙ୍କିଲା ନଦୀ ଉଠିଲେ ପ୍ରଭାତ ॥
ଦେଖିଲେ ପାଖେ ନାହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଚିନ୍ତା ହୋଇଲେ ମନ ଛନ ॥
ଡାକନ୍ତି ବାହୁ ଶୁଣନ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । କେଣେ ଲୁଚିଅଛୁ ଦେଖା ବଦନ ॥
ଦେଲ ଉତ୍ତର ନ ଶୁଣ କର୍ଣ୍ଣାଇ । ସଖୀଙ୍କ ମଠକୁ ଯିବା ଚଳାଇ ॥
ଡାକଡ଼ାକ ହେଲା ଭଟା ହୋଇଲେ । ପତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଲମ୍ବିଛ ଦେଖିଲେ
ଶେଜରେ ପତ୍ର ପଢ଼ି ମହାଘଣ୍ଡ । ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ସିଧ ॥

କ୍ଷଣକେ ଚେତନ ପାଇ ଉଠିଲେ । ଆହା ଶ୍ରୀରାମ ବୋଲି ସୁମରିଲେ ॥
ବାଛୁହେ ଦୋଷ ନ କଲ ଗୋସାଇଁ । ଭଲେ ଯିବକି ଲମୋତେ ଜଣାଇ
ବାଟ ନ ଜାଣଇ କେଣିକି ଯିବ । କେମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ବନେ ବଞ୍ଚିବ ॥
ପୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଦଶ ମହାବାହୁ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମୋର ସଙ୍ଗ ଛୁଡ଼ିବ ଥାଉ ॥
ସଙ୍ଗମେଲା ସେବା ମୋର ସେନ । ପରକୁ ଶୁଣେ ଯାଉ ମୋ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ମୋତେ ପଡ଼ିଲା ଦୁଃଖ ସଙ୍କଟ । କେଣିକି ଯିବ ନ ଜାଣଇଁ ବାଟ ॥
ସେଠାରୁ ହେଲା ଅନ୍ତଃପୁର ଗଲେ । ବଣ ହୋଇ ବାଟେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ
ଚଳିଲେ ॥

ବାଲ୍ମୀକିମୁନି ଶିଷ୍ୟ ସେଠାରେ । ବୁଲନ୍ତି ଫଳମୂଳ ଖୋଜିବାରେ ॥
ରୋଦନ ଶୁଣି ସେ ମିଳିଲେ ଆସି । ଦେଖିଲେ ବନେ ସୀତା ଶୁକ୍ତକେଶୀ ।
ଏକ ମୁଖ ମୁହିଁ ଅନେକ ପୁଚ୍ଛ । ସୀତାର ଅସ୍ଥିର ବନେ କାନ୍ଦୁଛି ॥
ବଦନ ପୋଡି କାନ୍ଦୁଥିଲେ ସତୀ । ଏ କଥା ଶୁଣି ଗୃହିଁଲେ ସଂପ୍ରତି ॥
ଚହିଁଲେ ଦେଖା ବାଲ୍ମୀକି ଶିଷ୍ୟ । ଅନୁକୂଳେ ରୋଦନ କଲେ ଅଶେଷ
ଦେଖି କାନ୍ଦିଲେ ସେହୁ ବେନିଭାଇ । ସୀତା କରଧର ରୋଦନ୍ତି ଯାଇଁ
ମୁଖରୁ ସ୍ୱେହ ଲୋତକ ପୋଛିଲେ । ବନେ କପାଳ କାନ୍ଦୁଛ ବୋଇଲେ
ସୀତାଙ୍କୁ ସେନ ବେନିଭ୍ରାଇଗଲେ । ମଠରେ ଯାଇଁ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ
ବସି ଅଛନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି ଋଷି । ପୁରାଣ ପୋଥି ରାମାୟଣ ଘୋଷି ॥
ସୀତା ଚରଣ ଧରଣ ତତପର । ଉଚ୍ଚେ ରୋଦନ କଲେ ମହାସତୀ ॥
କ୍ରୋଧଭରେ ହୋଇ ବୋଲନ୍ତି ପିତା । କି କଥା କହ କହ ହିଗୋ ସୀତା
ସୀତା ବୋଇଲେ କହୁଅଛି ବପ । ଜନାପବାଦେ ମୋତେ ତେଜିଲେ ନୃପ ॥
ତୁମ୍ଭେ ମହାମୁନି ସମସ୍ତ ଜାଣ । ବେଦ ପୁରାଣ ଅଗତ ବଖାଣ
ଯେବଣ ଦିନେ ବନବାସ କଲି । ଋଷି କନ୍ୟାଙ୍କ ସଙ୍ଗ ହୋଇଥିଲି ॥
ଋଷି କନ୍ୟାମାନେ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ମୋହ ସଙ୍ଗରେ ହୋଇଥିଲେ ସଖୀ
ସେମାନେ ମୋ ମନେ ପଡ଼ିଲେ ପିତା । ଦଣ୍ଡେ ମୁଁ ବସି କରୁଥିଲି ଚିନ୍ତା
ଏ ସମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ହେଲେ ପ୍ରବେଶ । ପଚାରିଲେ ମୋତେ କପା ବରଷ ॥
କହିଲି ପ୍ରଭୁ ବନବାସ କଥା । ଋଷିକନ୍ୟା ମନେ ପଡେ ବ୍ୟଥା ॥
ଦୁଃଖକାଳରେ ହୋଇଥିଲେ ସଖୀ । ଅଜ୍ଞା ହୋଇଲେ ଯିବ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ॥
ମୋର ସଙ୍ଗତରେ ଯିବେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଶ୍ରୀରାମ ବଚନ ନିଷ୍ଠୁର ରଚନ ॥
ହସି ବୋଇଲେ କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ । ଯିବ ସଙ୍ଗତରେ ଦେବ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ଅନୁମତି ଦେଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର । ପୂର୍ବେ ଆସିଲେ ବନର ଭିତର ॥
ଗୁଅଣରେ ବନ୍ଧୁ ଅନୁକୂଳ ହେଲି । ନିର୍ମଳ ପୁଷ୍କରିଣୀ ଦେଖିଲି

ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ କହ କଲେଁ ସ୍ନାନ । ବୋଇଲେ ବାତ୍ ଭଉଁବ ଶପନ ॥
କୋମଳ ପଦ୍ମ ଶଯ୍ୟାଏ ପାଉଲେ । ସେ ସୀତା ପଟଣ୍ଡମେ ନିଦ୍ରା ଗଲେ ॥
ପଦ୍ମ ଖଣ୍ଡିଏ କେଶି ଉଚ୍ଛୁଟଲେ । ନ କହୁଣ ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଗଲେ ॥
ନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଲା ନ ଦେଖିଲି ତାଙ୍କୁ । ବଡ଼ହିଁ ଡର ଲାଗିଲା ମନକୁ ॥
ଦେଖିଲି ପଦ୍ମ ଖଣ୍ଡିଏ କେଶର । କଉ ଉଚ୍ଛୁଟ ଯାଇଛୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ଯହିଁକି ରାମ ମୁରୁଛିଲେ ତେତେ । ଅଯୋଧ୍ୟା ନ ପଶିବି କଦାଚିତ୍ତେ ॥
ମୋହର ଯାତେଗା କିଛି ନାହିଁ ଦୋଷ । ବନ୍ଧୁର ସ୍ନେହଠାରେ ନ କର
ରୋଷ ॥
ପଥ ପଶୁର କାଯ ଗଲ ଯିବ । ନୋହିଲେ ଭୂମି କହେମ ଦୃଷ୍ଟିବ ॥
ହେ ସୀତା ଯଶମାତ୍ର ଗଲ ମୋର । ଶ୍ରୀରାମ ଭଲେ ଦାରୁଣ ବେଳର ॥
ଅଳ୍ପ କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ସେ ସୀତା । ଶୁଣି ମୁନଙ୍କ ମନେ ବଡ଼ବ୍ୟଥା ॥
ଚିନ୍ତାରନ୍ତି ମୁନି ଏ କିସ କଥା । ମନକୁ ପ୍ରବେଶ ନହଇ ସର୍ବଥା ॥
ଦୋଷ ନ ଦେଖି ବା ଗ୍ରହିଲେ ରାମ । ବୁଝିବା ବୋଲି କଲେ
ଯୋଗଧ୍ୟାନ ॥
ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ ବ୍ରହ୍ମ ସମାଧିରେ । ଖୋଜିଲେ ଦୋଷ ବେଦ ବେଦା
ନ୍ତରେ ॥
କାହିଁ ନ ଦେଖିଲେ ସୀତାଙ୍କ ଦୋଷ । ମନରେ ମୁନି ପରମ ସନ୍ତୋଷ ॥
ବୋଇଲନ୍ତି ରାମ ଧର୍ମ କଲେ ନାଶ । ଅଦୋଷେ ସୀତାଙ୍କୁ କଲେ ନିରାଶ ॥
ଗର୍ଭରେ ପାଞ୍ଚମାସ ମହାସତୀ । ଏଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ସେହି ରଘୁପତି ॥
ବୋଇଲନ୍ତି ସୀତା ଚରଣ ପଖାଳ । ଯତ୍ନମନ୍ତ୍ର କଥା ଭୁଞ୍ଜ ଶୀତଳ ॥
ଶୁଣି ଜାନକୀ ପାଦ ପଖାଳିଲେ । ସୀତାଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ପଡ଼ିଲେ ॥
ଚରଣେ ପଶିଲେ ଶ୍ରୀରାମରାଣୀ । ତପସ୍ୱୀ ପିଇନ୍ତି ଶୀତଳ ପାଣି ॥
ଋଷି ନନ୍ଦନମାନେ ବଡ଼ ଖୁସି । ବୈଷ୍ଣବ ସାଧୁ ମାନ୍ୟ ସେ କରନ୍ତି ଦେଖି ॥
କେହି ବୋଇଲନ୍ତି ଗୋ ମଣୋହ କରି । ଦୁଧ ଦହି ଛେନା ଛୁରିଣୀ ଘର
ଫଳ ମୂଳ କେହି ଦଅନ୍ତି ଆଣି । ଖୋଜେ ନ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ରାମରାଣୀ ॥

ସେ ଧନ ରାମ ମନେ ଶୋକି ନ ଦଲେ । ମାତାଏଣି ବହୁତ ପ୍ରବୋଧିଲେ ॥
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ସୁଜନେ ଶୁଣ । ଦୀନ କୃଷ୍ଣ ରାମ ପାଦେ ଶରଣ ॥

—o❀o—

ଏମନ୍ତ ମାଧ ଶୁର ପାଞ୍ଚ ଗଲା । ପ୍ରସବ ମାସ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥
ତନେ ତୋଷାରେ ବୃକ୍ଷଛତ୍ର ସଙ୍ଗେ । ଋଷି କୁମାରୀଗଣ ସେନସଙ୍ଗେ ॥
ଏ ସମସ୍ତେ ଉଦର ବ୍ୟଥା ହେଲା । ବସିଲେ ଦେହ ଅଶକତ ହେଲା ॥
ଲବଙ୍ଗଲତା ତଳେ ମହାସତୀ । ଶକଳ ହୋଇ ରୋଦନ କରନ୍ତି ॥
ସଖୀମାନେ ଦେଖି ଧାଇଲେ ସେହି । ତତ୍କ୍ଷଣ ଦେଖ ପାଇଲେକ କଷ୍ଟ ॥
ଲତା ଧରି ହେଇଲେକ ଉଦ୍ଧାର । ଜାତ ହୋଇଲା ସୁନ୍ଦର କୁମର ॥
ଋଷିକନ୍ୟାଏ ବେଗ ହୋଇ ଗଲେ । ବାଲ୍ମୀକି ଆଗେ ବାର୍ତ୍ତାଦେଲେ ॥
ହେ ପିତା ବେଗେ ଆସ ତୋଷାଯାଏ । ସୀତା ଜାତ କଲେ ସୁନ୍ଦର ପୋଏ ॥

ଶୁଣି ବାଲ୍ମୀକି ହରଷ ମନ । ଯାଇ ମିଳିଲେ ସୀତା ସନ୍ନିଧାନ ॥
ବୋଲନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି ତପୋଧନ । ଧନ୍ୟ ଦେଖିଲି ମୁଁ ସୀତାନନ୍ଦନ ॥
ଜାନକୀ ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ପିତର । ଅଦ୍ଭୁତ ସେହି ବଥାକୁଛି ମୋର ॥
ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ବାଲ୍ମୀକିମୁନି । ପାଣି ମନ୍ତ୍ରିଲେ କୁଶବନ୍ଧୁ ସେନି ॥
ଦେଲେ ଜାନକୀ ତା କରନ୍ତେ ପାନ । ପୁଣି ଜାତ ହେଲା ଏକନନ୍ଦନ ॥
ଦେଖି ବାଲ୍ମୀକି ସାନନ୍ଦ ହେଲେ । ଏକ ପୁତ୍ର ନେଇ କୋଳେ ଧଇଲେ ॥

ନାଭି କାଟି ଦେବା ହରଷ ମନ । ଆପଣେ ଧଇଲେ ଏକ ନନ୍ଦନ ॥
ମଠରେ ପ୍ରବେଶ ନନ୍ଦନ ଘେନି । ରତ୍ନ ପକାଇଲେ ଉତ୍ତମ ଆଣି ॥
କୋମଳ ପଦ୍ମ ଲୁଚାଇ ପାଉଲେ । ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ତହିଁ ଶୁଆଇଲେ ॥
ଦେଖି ଜାନକୀ କରନ୍ତି ରୋଦନ । ଭୂତ ହୋଇଯିବ ଦୁଃଖିଣୀ ବନ ॥
ଅନ୍ତେ ନାହୁ ଏକା ଅଛଇଲ । ପଦ୍ମ ଶଯ୍ୟାର ଉପରେ ଶୋଇଲ ॥
ନିଦ୍ରା ଯାଉଥିଲେ କନକ । କେତେ ଉତ୍ସୁକ କରିଥାନ୍ତେ ରାମ

ଷାଠି ଭୁଠ କେତେ କରନ୍ତେ କ୍ଷୀର । ଧନ ବସନ ରତନ ଭଣ୍ଡାର ॥
ପିତା ଖୁଡ଼ୁତା ପିତାମହୀମାନେ । ବଧାଇ ଦେଉଥାନ୍ତେ କଣେ କଣେ ॥
ଯେବଣ ବଚନେ ନେଇ ଶୁଥାନ୍ତେ । ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ପିଠକା ମାରନ୍ତେ ॥
ମୋହ ମନ ଜାଣି ଭୋଗ କରନ୍ତେ । ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠେ ଅଗ୍ନି ଜାଳନ୍ତେ ॥
ସେବା କରୁଥାନ୍ତେ ସମସ୍ତ ଦାସୀ । ଏବଧ ରଙ୍ଗେ ମନ ମୋର ତୋଷି ॥
ଏତେ ସୁଖ କେଉଁଥିରେ ଗଲା । ବିଧାତା ମୋତେ ଏତେ ଦୁଃଖ ଦେଲା ॥
କହନ୍ତେ ନୟନୁ ବହଇ ପାଣି । ବୋଧ କରନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକ ମୁନି ॥
କାହିଁ ଚିନ୍ତା ନ କର ଗୋ ସୀତା । ତୋ ପୁତ୍ର ହୋଇବେ ଜଗତ ଜିତା ॥
ଅଯୋଧ୍ୟା କଟକେ ହୋଇବେ ରାଜା । ମାରିବେ ଦୁଷ୍ଟ ପାଳିବେ ପ୍ରଜା ॥
ପିତା ପୁତ୍ରଙ୍କର ହୋଇବ ଭେଟ । ଅଳପ ଦିନେ ଯିବ ତୁମ୍ଭ କଷ୍ଟ ॥
ଏବେ ଗୋ ସୀତେ ନ କର ଖେଦନ । ଯତନ କରି ବଢ଼ାଅ ନନ୍ଦନ ॥
ଷଷ୍ଠ ଦିନରେ ଷଷ୍ଠୀଘର ହେଲା । ସପତ ଦିନେ ଉଠିଆରି ଗଲା ॥
ସ୍ନାନ ସାରିଲେ ଜନକନନ୍ଦନୀ । ପ୍ରତିପଲନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି ॥
ଏକୋଇଶ ଦିନ ହୋଇଲା ଅସି । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ବସ୍ତିର ଋଷି ॥
ଖାଇତା ବାଲ୍ମୀକି ଦେଇଥିଲେ । ସଂଧ୍ୟାମୁନି ଅସ୍ତ୍ରକନ୍ଦ ଅଣିଲେ ॥
ସମସ୍ତେ ପୁଅଙ୍କୁ ଦେଖି ହରଷ । ନାମ ଦୁହିଙ୍କି ଦେଲେ ଲବ କୁଶ ॥
ଦୁଧ ଦହି ଫଳ ମୂଳ ସହିତେ । ଭୁଞ୍ଜି ଅନନ୍ଦ ହୋଇଲେ ସମସ୍ତେ ॥
ଯେ ଯାହାକୁ ମାନ୍ୟ ଧର୍ମ ସେ କଲେ । ହରଷେ ସେ ଯାହା ମଠକୁ ଗଲେ ॥
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ ସୁଜନ । ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ନ୍ତି ନନ୍ଦନ ॥
ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି । ଲାଳ ବଧ ଗନ୍ଧର୍ବ ତା ସେନ ॥
ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ ଲବ କୁଶ ବେଶ । ଜିଣି ପାରନ୍ତି ସମସ୍ତ ମେଦିନୀ ॥
ସୁର ଅସୁର ଏକ ଏକ ବାଣେ । ଜିଣି ପାରନ୍ତି ତଜବ କ୍ଷଣେ ॥

ଅଟନ୍ତି ସେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ କୁମର । ସେ କି ନୋହିବେ ବର ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
ନସ୍ପୃହରେ ସୀତା ପୁଅଙ୍କୁ ଦେଖି । ଦୁଃଖ ପାସୋରି ନିରନ୍ତରେ ସୁଖୀ
ଏଥୁଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ ମୁନିଜନେ । ରାଜା ରାମ ଚିନ୍ତା କଲେ ମନେ ॥
କରିବା ଆମ୍ଭେ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯାଗ । ଧର୍ମ ପ୍ରାପତ ହେବ ମହାଭାଗ ॥
ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ଡାକି ରାମ କହନ୍ତି । ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞେ କରିବୁ ଇଚ୍ଛି ॥
ଯାହା ଲୋଡ଼ା ତାହା କର ଆପଣି । ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ଭୁବନେଶ ସମସ୍ତ ଜାଣି
ହେ ରାମ ଯାଗ ହୋଇବ ଯେମନ୍ତେ । ତା'ର ଉତ୍ତର କହୁଅଛି ତୋତେ
ପ୍ରଥମେ ଭାରିଯା ନାହିଁ ତୋହର । ଯାଗ କେମନ୍ତେ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭର
ଆଣାଇବା ରାମ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତା । ଯାଗ ତୁମ୍ଭର ହୋଇବ ପୂରିତା
ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ଯାଗର ବିଧି ସବୁ ଆଣାଇଲେ ॥
ମୃତକୋଣ ପୁରୀ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗେ । ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ଉତ୍ତର ଭାଗେ ॥
ବନ୍ଦିତ ମୁନି ବ୍ରାହ୍ମଣ ନରେନ୍ଦ୍ର । ବଡ଼ ଆଣିଲେ ରଘୁକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ॥
କଳାଇ ଛୋଇ ଜନକ ନନ୍ଦିଣୀ । ବିଜେ କରିଲେ ରଘୁକୁଳ ମଣି ॥
ସ୍ଥାପନା କଲେ ଝଙ୍କ ଜନନୀ । କଲ୍ୟାଣ କଲେକ ବଶିଷ୍ଠ ମୁନି ॥
ନବଗ୍ରହଙ୍କୁ ସକଳ ଜନକ । କଲ୍ୟାଣ କଲେ ରଘୁ କୁଳମଣି ॥
ତୁମ୍ଭର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ । ଯାଗ ଯୋଗେ ଅବଶ୍ୟ ଯଶ ଯାଉ ॥
ଏତେ ବୋଲି ମୁଣ୍ଡେ ଦେଲେ ତୁମ୍ଭନ । ଲୁଚଯାଇ କି ନା ଦୁଃଖଜୀବନ
ଶୁଭ କ୍ଷଣରେ ହେଉ ଅନୁକୂଳ । ଯାଜ୍ଞକ ବଜାନ୍ତି ସବେ ମଙ୍ଗଳ ॥
ମାତାଙ୍କ ଚରଣେ କର ପ୍ରଣତି । ପୁତ୍ରମାନେ ଭକ୍ତି କଲେ ରଘୁପତି ॥
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ବାବୁ । ମାତାଗଣଙ୍କୁ ସେବା କରୁଥିବୁ ॥
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ଶାଢ଼ୀ ଦେଇ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । ଇଥେ ବଜାଇଲେ ହୋଦଣ୍ଡଧାରଣ ॥
ବାଜିଲା ଶଙ୍ଖ ମହୁରୀ ମର୍ଦ୍ଦଳ । ମଙ୍ଗଳଘୋଷ ଶୁଭେ ଅନର୍ଗଳ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବେଦ ଉଚ୍ଚାରନ୍ତି । ସ୍ତୁତି ଭଟ୍ଟେ ମଙ୍ଗଳ ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ନ୍ତି ॥
ବେଦବେତ୍ତା ଋଷି ଆ ପାଠକମାନେ । ଭିଡ଼ା ଭିଡ଼ ହୁଅନ୍ତି ଅନ୍ୟୋଅନ୍ୟେ ॥
ଗଜ ଅଶ୍ୱ ରଥ ତୁରଙ୍ଗ ସୈନ୍ୟ । ଶଣ୍ଢଘୋଳେ ଧରା ହୋଇଲା ତୁଣ୍ଡ ॥

ରାମ କର ଧରି ପାଶେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଛତ୍ର ଚାମର ଢଳାନ୍ତି ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ॥
ଆଗୁଆଣି ଥାଆନ୍ତି ଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠ । ବହୁତ ଋଷି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ॥
ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ କଲେ ଗମନ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଯଜ୍ଞ ସଦନ
ଋଷି ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇ ଏକକୁଣ୍ଡ । ଖୋଳିଲେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ହୋମକୁଣ୍ଡ
ରହିଲ ଦାବନେ ତଜସ୍ୱୀ ରାମ । ପାଶେ ଅଛନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ॥
ରଥୀ ଗଜ ଭଟ ଯୋଦ୍ଧା ପାଇକେ । ପଟୁଆର ଗଡ଼ ଅଇଲେ ଥୋକେ ॥
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରାମ ମେଲାଣି ଦେଇ । ଘୋଡ଼ାର ପୁରକୁ ଗଲେ ଚଳାଇ ॥
ଛାଡ଼ିଲେ ଗୃହ କୋଶ ମାତ୍ର ଥାଟ । ଧରିଲେ ବନ ଚିର ବାନ୍ଧି ପାଟ ॥
ମଣୋହି ଶାର କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ । ଆନନ୍ଦ ମନରେ କଲେ ଶୟନ ॥
ଋଷି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଖାଇଲେ ଭୋଜନ । ଏମନ୍ତେ ତହିଁ ଗଲା କେତେ ଦିନ ॥
ଉତ୍ତିମ ଦିନ ଦୃଷ୍ଟି ସୀତାପତି । ଅଶ୍ୱକୁ ଆଣି ମଣ୍ଡନ କରନ୍ତି ॥
ପାଟ ନେତ ହେମ ଘଣ୍ଟି ଘାଗୁଡ଼ି । ପାଞ୍ଚୁଡ଼ି ନୂପୁର ଅଙ୍ଗେ କଡ଼ି ॥
ପ୍ରଶସ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ଆଦି ଶେଷ କଲେ । ରାମଙ୍କ ମହିମା ପତ୍ରେ ଲେଖିଲେ ॥
ଧନ୍ୟ ଦଶରଥ ଅଯୋଧ୍ୟା ରାଜା । ତାଙ୍କ କୋଳେ ଜାତ ଗୁରୁ ତନୁଜା ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ । ଜିଣି ପାରନ୍ତି ଚଉଦ ଭୁବନ ॥
ଧନ୍ୟ କଉଶଲ୍ୟା ଶ୍ରୀରାମ ମାତ । ତାହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଜଗତ ବିଖ୍ୟାତ ॥
ଦୁଷ୍ଟ-ଦଳନ ନାଶି ତପୋବନେ । ଅଭୟ ଦାନ ଦେଲେ ଋଷି ଗଣେ ॥
ଯେଉଁ ଶିବଧନୁ ବଳିଷ୍ଠ ନୃପେ । ଧରି ନ ପାରିଲେ ଭାଙ୍ଗିଲେ ଅପେ ॥
ପରଶୁରାମ ଦର୍ପ ହେଳେ ହରିଲେ । ମହାବଳୀ ବାଳୀ ବିନାଶ କଲେ ॥
ସୁଗ୍ରୀବେ କରି କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟା ଈଶ୍ୱର । ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ସିନ୍ଧୁ ହୋଇଲେ ପାର ॥
ରାବଣାଦି ଲଙ୍କା ଅସୁର ଗଣେ । ବିନାଶ କଲେ ରଣେ ଜଣେ ଜଣେ ॥
ବିଭୀଷଣ କରି ସୁବୁଦ୍ଧିପଣ । ଲଙ୍କାପୁରରେ ହୋଇଲେ ରାଜନ ॥
ରାମଙ୍କ ମହିମା କୋଟିଏ କଳନା । ବହୁଛନ୍ତି ଦୁଷ୍ଟଦଳନ-ବାନା ॥
ପ୍ରତି ଦେଶେ କରି ଅଶ୍ୱ ଛପାଇଲେ । ଯେ ଭୁଜେ ପ୍ରାପ୍ତ ବାନ୍ଧି ବୁଢ଼ାଇଲେ ॥
ସହସ୍ର ରାଜ ଅନେକ ସଇନ୍ୟ । ଶତ୍ରୁଘନ ସଙ୍ଗେ ଦେଲେ ଶ୍ରୀରାମ

ତରୁ ଭୁ ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗତରେ ଥିବୁ । ଯେବେ ଶୃଦ୍ଧ ସଦଣ୍ଡ କଣିବୁ ॥
ଇଚ୍ଛାରେ ଅଶ୍ୱ ବୁଲି ଯାଉଥିବ । କେହି ତାହାକୁ କିଛି ନ ବୋଲିବ ॥
ଯେଉଁଠାରେ ଅଶ୍ୱ ରହିବ ଯାଇ । ସେଠାରୁ ଅଶ୍ୱ ଯଣ ଚାହୁଡ଼ାଇ ॥
ଛଡ଼ିହୋଇ କେହି ଧଇଲେ ବଳେ । ସମର କରିବୁ ତାହାର ଭୁଲେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଦଶରଥ ବାଳ । କଣ୍ଠେ ଲମ୍ବାଇଦେଲେ ଜୟମାଳ ॥
ଶ୍ରଦ୍ଧମନ୍ତ୍ରେ ପାଢ଼ୀ ଦେଇ ରଞ୍ଜିତେ । ଶଙ୍ଖ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱେ ମେଲଣି ଦେଲେ ପ୍ରୀତେ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ରଥୀ ପଦାତିକ । ସଜ ହୋଇ ବାହାରିଲେ ଅନେକ ॥
ଢୋଲ ଡମ୍ଫ ମର୍ଦ୍ଦଳ ମହୁରୀ । ବାଜେ ଶିଙ୍ଗା ବଂଶୀ ବେଣୀ ତୁରୀ
ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ଗୋଡ଼ି ଅଶ୍ୱ ପଛରେ । ଗମନ କଲେ ସର୍ବେ ଧୀରେ ଧୀରେ
ଅଶ୍ୱ ଇଚ୍ଛାରେ ଭ୍ରମି ନାନାସ୍ଥାନେ । ପ୍ରବେଶ ବାଗୀବିଶ୍ୱର ବନେ
ସୀତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଧନୁ ଶର ଘେନ । ମୃଗୟା ଯାଇଥିଲେ ଖାଇବେନ ॥
ଦେଖିଲେ ତୁରଙ୍ଗ ବନ ଭିତର । ବୋଲନ୍ତି ଏହା କିସ ପ୍ରକାର ॥
କାହାର ପୋଷା ଏ କେଉଁଣ ଜୀବ । କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଅଇଲା ଏ ଠାବ
ଏମନ୍ତ ଜନ୍ତୁ ଦେଖିଲୁ ନାହିଁ । ପୋଷିବା ନେଇ ମାତାଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ॥
ଏତେ ବୋଲି ଲଇଖଣ୍ଡେ ଘେନି ॥ ବାନ୍ଧିଲେ ଘୋଡ଼ା ଲବ କୁଶ ବେନି
ତା ମୁଣ୍ଡ ମୁକୁଟ ପତ୍ର ପଢ଼ିଲେ । ପଢ଼ି ସମସ୍ତ କୁପିତ ହୋଇଲେ ॥
ଅସ୍ମ ପିତା ମାତା ଏତେ ଅସାର । ଅମ୍ଭେ କି ନୋହୁ ଶର ଧର୍ନ୍ଧର
କେତେ ବଳବନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ସେହୁ । ଛାଡ଼ି ପଣରୁ ଅମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ସନ୍ତୁ
ଘେନ ହୋଇ ଏହିଠାରେ ଥିବା । ଯେ ଖୋଜିଆସିବ ତାକୁ ॥
ଦେଖିବା ॥
ବୃନ୍ଦରେ ଭାଜି ହୋଇଲେ ପୂରଜନ । ଏମନ୍ତ ଯାଇ ମିଳିଲେକ ସୈନ୍ୟ
ଖଣ୍ଡିତ ହେଉ କର ହେଘନ । ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ଅରେ ବାଳୁତ ନନ୍ଦନ ॥
କେଉଁ ବାଳକ ଘୋଡ଼ାକୁ ଅନୁରକ୍ତ କରିଅଛୁ କହୁ ନାହିଁ କି ତାଇ ॥
କେଉଁଆଡ଼େ ଗଲା ଦେଖାଇ ଦିଅ । ନୋହିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଧରାହୋଇ
ଥାଅ ॥

ଶୁଣି କୋପ କରି ବୋଲନ୍ତି କୁଶ । ଆମ୍ଭେ ବନଜନ୍ତୁ ତୁ କରିବୁ ନାଶ ॥
ହସି ବୋଲନ୍ତି ଭାରତ ନନ୍ଦନ । କେବଳ ଯେତେବ ଅଛ କ୍ଷତ୍ରୀ ପଣ ॥
ଆସ ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ କର ସମର । ଦେଖିବା ଦେଖି କେଡ଼େ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଦଶରଥ ସୁତ । ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇଗୋଟି ଅଟ ଭକ୍ତ ॥
ତୁମ୍ଭେ କି ଜାଣିବ ସମର ସଜ୍ଜ । ତୁମ୍ଭେ କି ଜାଣିବ ନାରାଚ ଭଙ୍ଗ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମାଇଲେ ନୋହିବ ଯଶ । ଯେଉଁ ଦଶ ଘୋଡ଼ା ବାନ୍ଧିଲ ବସ ॥
ଲବ ବୋଇଲା ଘୋଡ଼ା ଗୋଟି ଛାଡ଼ । ସମର ନ କର ଯାଅ ଭାଙ୍ଗି ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ବୋଲୁ ବାଳୁତ କୁମର । ତୁ କେଡ଼େ ବଳୀଆର ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
ଜାନ ଯେ କେଉଁ କି ନ ଜାଣି ମୋତେ । ଏକା ଜାଣେ ମୁଁ ଜିଣିବ
ତୋତେ ॥
ସମରେ ଜିଣିଲି ଘୋଡ଼ାକୁ ନେବୁ । ନେଲେ ଆଜ ପ୍ରାଣ ହରାଇବୁ ॥
ଶଶୀ କୁଳରେ ଯେତେକ ଅବତାର । ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ କର ତୁ ସମର ॥
କୋପେ ବୋଇଲେ ସେଠ ଶତ୍ରୁଘନ । ସାକ୍ଷୀ ହୁଅ ତୁମ୍ଭେ ଧର୍ମ୍ମସୁଜନ ॥
ଏ ପୁତ୍ର ହେଲେ ଅଟନ୍ତି ବାଳୁତ । ମାରିବାକୁ ମନ ନ ବଳେ ମୋର ॥
ଅଳ୍ପ ନ ସୁଝି ଟାଣପଣ କଲେ । ଝିଙ୍କାସି ନେଇ ବହୁତ ବୋଇଲେ ॥
ନାହିଁ ମୋର ଦୋଷ ମାରୁଛି ଜାଣ । ଛାଡ଼ିଲେ ଶେଷ ଶର ଶତ୍ରୁଘନ ॥
ଶାଣ୍ଡ ମୁନା ଶର ଗୁଣରେ ସନ୍ଧି । ସମ୍ଭାଳି ବୋଲି ହୋଧରଟିର ଦନ୍ଧି ॥
ଏକା ଜାଣେ ତା କୁଶ ନିବାରି । ସହସ୍ରେ ବାଣ କୋପେ ଶର ମାରି ॥
ପଞ୍ଚାଶ ବାଣେ କୋପେ ଶତ୍ରୁଘନ । ଅଶ୍ୱ ଭାଟକୁ କଲେ ନିବାରଣ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ରଥୀ ପଦାତିର । ପଡ଼ିଲେ ଲୋଟି ଧରଣୀ ଉପର ॥
ବହୁତ ଭଙ୍ଗ ହୋଇଲା ସମର । ପଡ଼ିଲେ ଅନେକ ଶତ୍ରୁଘନ ଶର ॥
ଜଣ ସୁରପାଶ ପଳାଇ ଗଲେ । ଶ୍ରୀରାମ ଆଗେ କାହାଣୀ କହିଲେ ॥
ସାବଧାନ ହୋଇ ଶୁଣ ଶ୍ରୀରାମ । ଅଶ୍ୱ ସଙ୍ଗେ ଗଲୁଁ ଯୋଉ ଜନ ॥
ପଶିଲୁଁ ଯାଇଁ ବାଲ୍ମୀକି ବନ । ଅଶ୍ୱ ଯେ ଭଙ୍ଗ ହୋଇଲା ବନ ॥
ଭିରସ ଦଶର ବେଗ କୁମର । ବନ୍ଧିଲେ ରୂପେ କଲେ ପ୍ରେମର ॥

ପଡ଼ିଲେ ସମରେ ସର୍ବ ସଇନ । ଅଚେତ ଭୂମେ ଥାଇ ଶତ୍ରୁଘନ ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇଲେ । ଦେଖିଣ ବଶିଷ୍ଠ ତୋଳ ଧଇଲେ ॥
ଲୋତକ ବହଇ ଦେନ ନୟନ । ବୋଲନ୍ତି ଅହେ ଭାଇ ଶତ୍ରୁଘନ ॥
ଛତ୍ରୀ ହୋଇ କର ନାହିଁ ସମାନ । କେମନ୍ତେ ଜିଣିଲେ ବାହା ନନ୍ଦନ
କେଉଁ ମୋ ଭାଇକି ମାରିଲା ରଣେ । କହାଅ ବାଟ ଦେଖିବ ନୟନେ
ଏହା ଶୁଣି ବୋଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର । ମୋତେ ଅଜ୍ଞାଦେଉ କୋଦଣ୍ଡ ଧର
ଯେଉଁ ମାରିଅଛି ଶତ୍ରୁଘନକୁ । ଜୀଅନ୍ତା ଧରି ଆଣିବ ତାହାକୁ ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ସନମତ ହେଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ କରେ ଜୟମାଳା ଦେଲେ ॥
ବହୁତ ଅକ୍ଷ ସେନ ସଙ୍ଗତର । ବାହାର ହେଲେ ବୀର ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ସମର ଭୂଇଁ । ଉଗର କହଇ ଶୁଣ ଗୋସାଇଁ ॥
ଏହୁ ଦୁଇଜଣ କଲେ ସମର । ପଡ଼ିଲେ ଆହେ ଶତ୍ରୁଘନ ବୀର ॥
ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚକିତ ହୋଇଲେ । ଏ ଛୁଆ ଯୋଏ ଏଡ଼େ କର୍ମକଲେ
ଛୁଆ ବୋଲନ୍ତେ ଲବ କୁଶ ସେନ । ଅଗ ହୋଇଲେ ଧନୁଶର ବେନ
ତାକନ୍ତି ଅମ୍ଭଙ୍କୁ ବୋଇଲୁ ଛୁଆର । କର ସମର କେତେ ବଳସ୍ୟାର ॥
ଶୁଣି କୋପ କଲେ ଶ୍ରୀରାମ ଭାଇ । ବିନ୍ଧିଲେ ବାଣ ଗୁଣରେ ବସାଇ ॥
ସମ୍ଭାଳି ଅଟେ ବାଳୁତ କୁମର । ଅଜ ଦେଖିବୁ ସଞ୍ଜୀବନୀପୁର
ଲବ ବିନ୍ଧିଲା ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର ବାଣ । ଅଧବାଟରୁ କଲେ ସଂହାରଣ ॥
ଦେଖି କୋପକଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର । ବାହୁ ବିନ୍ଧିଲେ କୋଟି କୋଟି ଶର
ବେଳକୁ ବେଳ ହେଲା ଘୋର ରଣ । ଜଳବୃଷ୍ଟି ପ୍ରାୟେ ପଡ଼ିଲା ବାଣ
ଶତେପୁର କଣ ଦେଇ ବିନ୍ଧିଲେ । ଲବ କୁଶକୁ ଜିଣି ନ ପାରିଲେ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ରଥୀ ପଏକାର । ପଡ଼ନ୍ତି ଏକ ଅନେକ ଉପର ॥
ମୋହନ ଶର ବିନ୍ଧିଲେ କୁମରି । ମୋହରେ ପଡ଼ିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର ॥
ସାରଥି ଦେଖି ଭୟେ ପଳାଇଲା । ଶ୍ରୀରାମ ନିକଟେ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ॥
ଘୋଟେ କହିଲା ଶୁଣ ହେ ଶ୍ରୀରାମ । ଘୋର ସମରେ ପଡ଼ିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ପଡ଼ିଲେ ଭୂମିର । ଶୁଣି ମୂର୍ଚ୍ଛାଗଲେ କୋଦଣ୍ଡଧର ॥

ସୁଭାସ ଶର ମୁଣ୍ଡରେ ବିନ୍ଧିଲେ । ମୂର୍ଚ୍ଛି ଅଚେତ ଧରା ପଡ଼ିଲେ ॥
ସଚେତ ହୋଇ କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ । ଉଚ୍ଚେ ଡାକନ୍ତି ଅରେ ରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ଅନାଥ କରି କେଉଁଣେ ଗଲୁ ଭ୍ରାତ । ଶୋକ ସମୁଦ୍ରେ ମଜ୍ଜୁଅଛି ଚିତ୍ତ ॥
ବାତୁଳ ପ୍ରାଏ ହୋଇ ରଘୁବର । ନୟନୁ ଲୁହ ବହେ ଝର ଝର ॥
ରାମ ରୋଦନ ଶୁଣି ସର୍ବ ଜନ । ଅଧୀ ହୋଇଲେ କରନ୍ତି ରୋଦନ ॥
ବହୁତ ପ୍ରବୋଧ କଲେ ବଶିଷ୍ଠ । ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣିଲେ ରଘୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ॥
ରାଘବ ଦେଖିଣ ହତାଶ ବାଟ । ଶୁଦ୍ଧପଥ ମୋତେ ଗୁରୁଂ ବଶିଷ୍ଠ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ରଥ ପଦାତିର । ସାଜିଲେ ଥାଟ ବହୁତ ସହର ॥
ଜାନକୀ ଘୋର ଉତ୍କଣ୍ଠା ବଖାଣି । ସୁଜନ୍ମ ହରଷ ଘନ ଘୋଷଣ ॥
ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ଡାକି କହନ୍ତି ରାମ । ସ୍ୱେ ମୁନି ଭୂମେ ଏକ ମନେ ଶୁଣ ॥
ଭାଇଙ୍କ ଛଳେ ଯାଉଅଛି ମୁହିଁ । ଯତ୍ନେଣ କରିଲେ ଅଶ୍ୱ ଚଳାଇ ॥
ନୋହିଲେ ଭୁମ୍ଭୁ ଅଶ୍ୱ ଏଡ଼ ବ୍ୟୋଟ । ହେ ଗୁରୁ ମୋତେ ପଡ଼ିଲା ସଙ୍କଟ
ଲଙ୍କା ହରଣ କଟକ ପାଳିବ । ସାଧୁ ମାନଙ୍କୁ ବୋଧ କରାଇବ ॥
ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣେ କରି ପ୍ରଣାମ । ମେଲାଣି ହୋଇ ବାହାରିଲେ ରାମ ॥
ଭାଇଙ୍କି ସେହି ବେଗେ ଫେରି ଅସ । ମାନସରେ ମୁନି କଲେ ଆଶ୍ୱାସ
ଆଗତ କଥା ଜାଣନ୍ତି ବଶିଷ୍ଠ । ପିତା ପୁତ୍ରଙ୍କର ହୋଇବ ଭେଟ ॥
ମନେ ବିଚାର କଲେ ତପୋଧନ । ସୀତାଙ୍କୁ ଆଜ ପାଇବେ ଶ୍ରୀରାମ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତା ପାଶେ ବଳେ କଲେ । ଶୋକ ବଳରେ କୋଳରେ
ଧରିଲେ ॥
ମୁଖରେ ମୁଖ ଦେଇଣ ଶ୍ରୀରାମ । ବୋଲନ୍ତି ସଖୀ ମୋହ ତର୍କୁଁ ଶୁଣ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ ବେନି ଭାଇ । ସମର ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଲେ ଯାଇଁ ॥
ମୁହିଁ ଯାଉଅଛି ଭାଇଙ୍କ ଛଳେ । ମାଣ୍ଡବୀ ଶତ୍ରୁ ପାହାରେ ପଶିଲେ ॥
ତୁ କର୍ପା ମଜନ ହେଉଛୁ ସଙ୍ଗେ । କଥା ତ ନ କହୁ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁହିଁ ॥
ସୁନା ପ୍ରତିମାକୁ ବଚନ କହେ । ଦେଉଛନ୍ତି ରାମ ବାତୁଳ ପ୍ରାଏ ॥
ଭିତରୁ ରାମ ବାହାର ହୋଇଲେ । ନନ୍ଦୀଘୋଷରଥେ ବିଜୟ କଲେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଅଗେ କଢ଼ାଏ ବାଟ । ତାହାର ପଛେ ଚଳାଇଲେ ଥାଟ ॥
ଧର ଧର ମାରି ମାର ବୋଲନ୍ତି । ଏକକୁ ଅନେକ ଦଳ ଧାବନ୍ତି ॥
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ସମରଭୂଇଁ । ଦେଖିଲେ ଦୂରୁଁ ଲବ କୁଶ ଦୁଇ ॥
ଲବ ବୋଇଲେ ଶୁଣସି ରେ ଭାଇ । ବହୁତ ଥାଟ ଅଇଲେ ଚଳାଇ ॥
ଗଜ ଭୁଜଙ୍ଗ ଯଏବାର ଯେତେ । ମାର ସମରେ ଏ ଲଢ଼ିଲା ତେତେ
ରଥ ସାରଥି ଯେତେ ଦଳଥିର । ଏ ପଛେ ହୁଅନ୍ତୁ ମୋର ଭାଗର ॥
ଏହା ବୋଲୁଛନ୍ତି ବେନି ଭାଇ । ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଆଗେ ଦେଲା ଚଳାଇ ॥
ହେ ରାମ ଏ ଦୁହେଁ କରି ସମର । ଜିଣିଛନ୍ତି ତବ ଦୁଇ ସୋଦର ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ କୁପିତ ହୋଇଲେ । ପଞ୍ଚବାଣର ଗୁଣେ ବସାଇଲେ ॥
ଡାକିଲେ ରଘୁ ସୁନ୍ଦର କୁମର । ଅଜ ଦେଖିବ ରଞ୍ଜିବଣ ପୁର ॥
ହର ହର ବା ବ୍ରହ୍ମା ଦେବ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ମାରିବ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କେ ରଖିଅଛ ॥
ନକେଦ [illegible] ପଳାଇ ଯିଲେ । ମାରିବ ଅଜ ଭାଇଙ୍କର ଛଳେ ॥
ହସି କହନ୍ତି ସୀତାଙ୍କ ନନ୍ଦନ । ଅପଣା ବଡ଼ାଇ କର ଅପଣ ॥
ଭାଇମାନେତ ହରିଥିଲେ ଟାଣ । ଏକା ବାଣକେ ଦେଖିଲୁ ପଶୁଣ ॥
ତୁମ୍ଭ ଏବେ ଅଦିକୁ ସମର କର । ଦେଖା ଧନୁକୁଣା ଧନୁ ଖଡ୍ଗ ଧର ॥
ସମରେ ନ କର ବାହୁଡ଼ି ଯାଅ । ଥୋକାଏ ଦିନ ଜୀବେ ରହି ଥାଅ ॥
ଭାଇଙ୍କ ଛଳେ ଅହିଥିଲୁ ଧାଇଁ । କଷ୍ଟେ ମରିବୁ ପ୍ରାଣ ହରାଇ ॥
ଥାଟ ଦେଖାଇ କରୁ ଟାଣପଣ । ଯମ ଉପରେ ଯମ ମୋର ବାଣ ॥
ଏକା ବାଣକେ ହର ହର ବ୍ରହ୍ମା । ଇନ୍ଦ୍ରାଦିଙ୍କର ମୁଁ ଭାଙ୍ଗେ ଗାରିମା
ତୁ ମୋହର ସଙ୍ଗେ ସମର ନ କର । ବାହୁଡ଼ି ଯାଅ ତୋର ନିଜ ଘର
ମାରିବାକୁ ମନ ନବଳେ ମୋର । ତୋର ମନ ଥିଲେ କର ସମର ॥
ଶୁଣି ହେଲନ୍ତି କୋଦଣ୍ଡ ଧାରିଣ । ସମ୍ଭାଳ ଦେଟିମୋ ପଞ୍ଚବାଣ ॥
ହୁଙ୍କାର କରି ଛାଡ଼ିଲେ ଶ୍ରୀରାମ । ଲବ ମୁଣ୍ଡେ ବାଣ ଦେଲା ଦୁର୍ଗନ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ବାଣ ଲବ ଛାଡ଼ିଲା । ଶ୍ରୀରାମ ଚରଣ ତଳେ ପଡ଼ିଲା ॥
ପ୍ରଛନ୍ତି ଶ ବଂଶ କଵ ସୁନ୍ଦର । [illegible] ଦେଲା ବାଣ ଏହି ପ୍ରକାଇ ॥

କେବଳ ମୁନି ପିଲା ପୁତ୍ରଗଣ । ତେଣୁ ପ୍ରଥମେ ନ ଲଗନ୍ତି ବାଣ ॥
ଅଗସ୍ତ୍ୟ ବାଣ ମାରିଲେ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ । ହେଲେ ତା କାଟିଲେ ସୀତାନନ୍ଦନ ॥
ଦେଖି ପ୍ରଶଂସା କଲେକ ଶ୍ରୀରାମ । ଧନ୍ୟ ପିତା ମାତା ଜନ୍ମ ଜୀବନ ॥
ଧନ୍ୟ କୁମର ଧନ୍ୟ ସାଧୀପଣ । ଏମନ୍ତ ଯୋଧୀ ଦେଖି ନାହିଁ ପୁଣ ॥
ଆଷାଢ଼ମାସେ ଯେସନେ ଜଳବୃଷ୍ଟି । ନାରାଚ ପଡ଼ୁ ଅଛି କୋଟିକୋଟି ॥
କେହୁ କାହାଙ୍କୁ ନ ପାରିଲେ ଜାଣି । କୁଶ ମାରିଲ ଅର୍ଦ୍ଧନକ ସନ୍ଧାଣି ॥
ଭଜିଲେ ଥାଟ ନ ପାରିଲେ ରହି । ମାରିଲେ କୁଶ କୋପବର ହୋଇ ॥
ଏହା ରହିଲେ କୋଦଣ୍ଡଧାରଣ । ରାମଙ୍କ ଭୁଲେ ଅଛି ହନୁମାନ ॥
ଥାଟ ମାରି କୁଶ ବାହୁଡ଼ି ଆସି । ଲବ ମୁହଁ ଚାହିଁ ଅଳପ ହସି ॥
ଏହା ସହିକି ନ ପାରିଲୁ ଜାଣି । ମୋହ ସଙ୍ଗ ମୁଁ ମାରିଲି ସନ୍ଧାଣି ॥
ଶୁଣି କୋପ କଲେ ଲବ କୁମର । ତୂଣୀରୁ କାଢିଲେ ମୋହନା ଶର ॥
ଗୁଣରେ ବସାଇ କୋପେ ଓଟାର । ସମ୍ଭାଳ ବୋଲି ରାମଙ୍କୁ ପ୍ରହାର ॥
ହନୁଲି ପ୍ରାୟ ଝଟକିଲା ବାଣ । ବାଜିଲା ମୋହେ ପଡ଼ିଲେ ଶ୍ରୀରାମ ॥
ରଥ ଧ୍ୱଜରେ ହନୁମାନ ଥିଲା । ରାମ ସନ୍ନିଧେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥
ଲବ ବୋଇଲେ କୁଶ ଆସ ଯିବା । ଉତ୍ତମ ସଙ୍ଗୀ ସଙ୍ଗେ ଦେଖିବା ॥
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଶ୍ରୀରାମ ପାଶ । ଦେଖି ଲବ ମନେ ବଡ଼ ହରଷ ॥
ଏତ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ସଙ୍ଗୀ ଉତ୍ତମ । ଧନ୍ୟ ପିତା ମାତା ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ॥
ମୋହ ସଙ୍ଗତେ କଲେକ ସଂଗ୍ରାମ । ଧନ୍ୟ ମହିମା ଅଟେ ବଡ଼ଜଣ ॥
ହରହର ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବତା । ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟରୁ ତୁ ବଡ଼ ଶକତା ॥
ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ତୋର ଏ ଧନୁ ଶର । ଶରଧା କରି ଧରିଲା କୁମର ॥
ଧନୁ ପାଇ ଲବ ପରମ ତୋଷ । ତୁ କସ ହେଉଛୁ ହେନରେ କୁଶ ॥
ଖେଳିବ ବୋଲି ସେ ଶରଧା କଲା । ମାଙ୍କଡ଼ ଗୋଟିକୁ ଯାଇ ଧରିଲା ॥
ଦଉଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ବେକରେ ଲଗାଇ । ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ ଧରି ଓଟାରଇ ॥
ଓଟାରି ନିଏ ଭାଇ ହନୁମାନ । ଶୋଇଲେ ଡାକନ୍ତି ରକ୍ଷ ହେ ଶ୍ରୀରାମ ॥
ନ ଅଛିବା ଦେଖି ବହୁତ ରୋଷ । ମୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ପିଟଇ କୁଶ ॥

ତରେ ହନୁମନ୍ତ ପଛେ ଘୋଡାର । ଅଛୁଲେ ନସ୍ତୁନୁ ଅଶ୍ୱ ଶରୀର ॥
ରାମ ଦେହରେ ଯେତେ ରହି ଥିଲା । ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଲବ ଘେଇଲା ॥
ଏଣେ ସୀତା ବୋଲୁଛନ୍ତି ସଙ୍ଗାତ । ବଡ ଅକୁଳ ହେଉଅଛି ଚିତ୍ତ ॥
ଦଂସ୍ତୁର କପିଁ ଲୋଚନ ପଡଇ । ମଜନ କପିଁ ଦଶେ ସୁଜୀବାଙ୍ଗ ॥
ପ୍ରକୃତ ଶିଷ୍ୟ କହ ଜଇମିନି । ପବିତ୍ର ହୋଇବୁ ପୁରାଣ ଶୁଣି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଚରିତ ଅମୃତ ରସ । କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣିଲେ ପାପ ହେବ ଧ୍ୱଂସ ॥
ହେ ମୁନିବର କହିବା ବିସ୍ତାର । କପିଁ ହନୁକୁ କୁଶ ନେଲା ଧରି ॥
ଈଶ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟେ ଜାତ ହନୁମନ୍ତ । ଲଙ୍କା କଟକ କଲା ବସ୍ମୀଭୂତ ॥
ଯାର ପାଦ ଲାଗି ପର୍ବତ ଚୂର । ସେ କପିଁ କହୁ ନ କଲା ସମର ॥
ବାଳୁତ ପୁଅ ଧରି ଯେବ ଗଲା । ହନୁ ପରାକ୍ରମ କେଣେ ରହିଲା ॥
କହନ୍ତି ଜଇମିନି ଏହି ଗିର । ଲବ କୁଶ ବେନି ରାମ କୁମର ॥
ଲବ କୁଶ ବେନି ଶାର୍ଙ୍ଗୀ ସୁତ । ଏ ପ୍ରକାରେ ଯୁଝି ହନୁମନ୍ତ ॥
ରାମ ପଡିବା ଦେଖି ହନୁମନ୍ତ । ବୁଦ୍ଧି ବିଚାରି ହୋଇଲା ଚକିତ ॥
ଅନ ଓକ ଧରି ନେବାକୁ ଗାଜନ । ଯେହ୍ନେ ରାମ ସୀତାଙ୍କର ନନ୍ଦନ ॥
ହନୁମନ୍ତ ଲବ କୁଶ ବେନି ଭାଇ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ମଠରେ ଯାଇଁ ॥
ମାତାଙ୍କୁ ଦେଖି କଲେ ପ୍ରଣିପାତ । କଲ୍ୟାଣ କରିଲେ ସୀତା ବହୁତ ॥
ଲୁଚ ହୋଇ ସିଦ୍ଧ ଦୁଃଖି ଜୀବନ । ଏଡ଼େ ଭିହର ବୁଲୁଥିଲ ବନ ॥
ଝିଂଲତ ବାବୁ ହୋଇଛ ବାହାର । ଧନୁ ଗୋଟିଏ ପାଇଛ କାହାର ॥
କୋଦଣ୍ଡ ପରାଏ ଦିଶୁଛି ମୋତେ । କାହୁଁ ଏ ଧନୁ ଆଣିଲ କେମନ୍ତେ ॥
କହନ୍ତି ଲବ ଶୁଣ ଗୋ ଜନନୀ । ମୃଗୟା ଗଲୁ ମୁଁ କୁଶକୁ ଘେନି ॥
ରାମ ବୋଲିଣ ଅଯୋଧ୍ୟା ରାଜା । ପତ୍ର ଲେଖିଥିଲା ବଡ ଭରଜା ॥
ଘୋଡାର ମୁଣ୍ଡ ମୁକୁଟ ଉପରେ । ବାନ୍ଧି ଛାଡିଦେଲେ ବନ ଭିତରେ ॥
ଶରଣ ଜରି ଘୋଡାକୁ ଧରିଲୁଁ । ପଢିଲୁ ପତ୍ର ବଡ କୋପ କଲୁଁ ॥
ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ବୋଲି ତାଙ୍କ ସାନ ଭାଇ । ସେହିକ୍ଷଣି ସେ ଅଇଲେ ଚଳାଇ ॥
ଅମୁ ସଙ୍ଗତେ ସେ ସମର କଲା । ମାଇଲୁ ଆପଣା ଥାଟେ ସେ ମଲା ॥

ପଡ଼ିଲେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବେଢ । ତାହାଙ୍କ ଧନୁ ଆଣିଲୁ ଜନନୀ
ମୁକୁଟ ଗୋଟିଏ ଥିଲା ତାଙ୍କର । ଖେଳିବୁ ବୋଲି ଆଣିଲୁଁ ସଙ୍ଗର ॥
ରାମ ଦେହରେ ଯେତେ ଆଭରଣ । ସୁନ୍ଦର ଦେଖି ଆଣିଲୁଁ ଏମାନ ॥
ଶୁଣି ଜନନୀ ଚକିତ ହୋଇଲେ । ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ ମଉଡ଼ା ଦେଲେ
ହନୁ ପଡ଼ିଲୁ ସୀତାଙ୍କ ଚରଣ । ବାପଇ [illegible] ନପୁର ॥
ବୋଲଇ ମାଏ ଏ କାହା କୁମର । ସମର କଲେ ଝଡ଼ି ଘୋରତ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ବୀର । ପଡ଼ିଲେ ତୁମ୍ଭର ସ୍ୱାମୀ ଦେବର ॥
ଶୁଣି ସୀତା ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତ ହୋଇଲେ । ଅହା! ରାମ ବୋଲି ରୋଦନ କଲେ
ହେ ରାମ ରଘୁଙ୍କ ମସ୍ତକମଣି । କେଣେ ଗୁଡ଼ିଗଲ କୋଦଣ୍ଡପାଣି ॥
କେଣେ ଗୁଡ଼ିଗଲ ହେ ରଘୁମଣି । ସୃଷ୍ଟିନନ୍ଦନୀ ରୋଳ କଲେ ଶୁଣି
ମାତାଙ୍କ ରୋଦନ ଦେଖି ନନ୍ଦନ । ମୁଖରୁ ଲୁହ କରନ୍ତି କନ୍ଦନ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କ ରୋଦନ ଦେଖି ଜାନକୀ । ବୋଲନ୍ତି ବୀରୁ କାନ୍ଦୁଛ କାହିଁକି ॥
ମୋହର ପିତା ଜନକ ରାଜନ । ତାହାଙ୍କ ପୁରକୁ କର ଗମନ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସେହୁ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ନେବେ । ତୁମ୍ଭ ପିତାସ୍ଥାନେ ରାଜା କରିବେ
କେବଳ ତାରୁ ଛେଦନ ହୋଇବ । ମାତା ପିତା ଗୁରୁ ସବୁ ପାଇବ ॥
ଶୁଣି ରୋଦନ କଲେ ଦୁଇ ବେନି । ବୋଇଲେ ବାଇ ହୋଇଲ ଜନନୀ
ପିତା ଶତ୍ରୁ ତା ମାତା କର ନାଶ ॥ ଆତ୍ମ ତ ଥାଉ ଜୀବନରୁ ଆଶ ॥
ପିତା ମାତା ମାର ନପଡ଼ ଦେବା । ଧିକ ଏ ଜୀବନ ଥିବା ନ ଥିବ ॥
ଜନକ ମୁଖ କେମନ୍ତେ ଚାହିଁବୁ । କି ବୋଲି ଯାଇ ତାହାଙ୍କୁ କହିବୁ ॥
ଶୁଣି ଜାନକୀ ପୁଅଙ୍କୁ ଧଇଲେ । ମୁଖେ ମୁଖ ଦେଇ ରୋଦନ କଲେ
ମୃତ ହୋଇଥିବ ଦୁଃଖେ ଜୀବନ । ପିତା କଷ୍ଟରେ ହୋଇବେ ରାଜନ ॥
ରାମଙ୍କ ମାତା କଉଶଲ୍ୟା ରାଣୀ । ଦୁର୍ଗ ଯାଗେଶ୍ୱରେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଘେନି
ଦାନ ପୁଣ୍ୟ କଲେ ଗୁଡ଼ିବ ପାପ । ପିତା ବଧରୁ ପାଅ ନୋ ତାପ ॥
ଲବ ବୋଇଲେ ଏ ନୁହେ ଯୁଗତ । ବଇକୁଣ୍ଠ ମରିବୁ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗତ ॥
ଲବକୁଶଙ୍କୁ ମାଏ ଏସନ ଶୁଣି । ଅଧିକ ଶୋକ କଲେ ରାମରାଣୀ ॥

ଏହା ଅର୍ଜିଲ ହେ ଧର୍ମ ଦେବତା । ଭଲ ମନକୁ ଯେ ଭୁଟମ୍ଭ କରତା ॥
ଶୁରସ୍ତ ହଅର ପୁଅଙ୍କୁ ଯେନ । ଏହାବେଳକେ ପଣିବର୍ଣ୍ଣ ବଛି ॥
ବ ଦୋଷ କଲ ଏତେ ଦଣ୍ଡ ଦେଲୁ । ଏମନ୍ତ ମୋର କରମେ ଲଢ଼ୁଲୁ
ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କର ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର । ରବି ପବନ ଜଳନିଧି ଇନ୍ଦ୍ର ॥
ବନ୍ଦେ ସ୍ତୁତି ହେଲେ ସର୍ବ ଦେବତା । କ୍ରୋଧରେ ଶାପ ମୋତେବ ॥
ଦେବେ ସୀତା ॥
ଚଉଦ ଭୁବନ ହୋଇବ ନାଶ । ବାଲ୍ୟଦେଶୀଙ୍କି ଡକାଇଲେ ପାଶ ॥
ସୀତାଙ୍କ କଣ୍ଠେ ବେଗେ ଯାଇଁ କହ । ମାନସୁଁ କ୍ରୋଧ ଛୁଟେଉ ବଳଣ ॥
ଏମନ୍ତେ ବାଲ୍ୟଦେଶ ବେଗେ ଯାଇଁ । ସୀତାଙ୍କ ମାନସ ଦେଲେ ଭୁଲାଇ
ବୋଲନ୍ତି ସୀତା ପୁଅଙ୍କୁ ଅନାଇ । କର୍ମ ଭୁମୁର ଭୁଞ୍ଜି ବେଢାଇ ॥
କାହୁଁ ହନୁମନ୍ତ ଭଠ ବହନ । କାହିଁଅ ଦାଃ ଯାଉଁ ଛନ୍ତି ଶ୍ରୀମ ॥
ବେମନ୍ତେ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ନାଥ । ଦେଖାଇ ଦିଅ ମୁଁ କୋଦଣ୍ଡହସ୍ତ
ଅଗେ ହନୁ ପଛେ ଶ୍ରୀସୁନ୍ଦରୀ । ତାଙ୍କ ପଛେ ସର୍ବ ଋଷି ନନ୍ଦନ ॥
ତାଙ୍କ ପଛରେ ସମଙ୍କ କୁମରେ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂଇଁରେ ॥
ଦେଖିଲେ ପଡ଼ିଅଛି ଶଙ୍ଖ ପନ । ସୀତା ବହୁତ କରନ୍ତି ରୋଦନ
ଚୌପରେ ଦେଖିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶର । ପଡ଼ିଛି କରେ ଧରି ଧନୁଶର
ମସ୍ତକୁ ତୋଳି କୋଳରେ ଧଇଲେ । ଶୋକଭରେ ବହୁ ବିଳାପ ॥
କଲେ ॥
ପଦ୍ମମୁଣ୍ଡୀ ଯାଏ ଭଇ ମା ମୁଖ । କୋଳଦଶୀଇ ହେବେ ପାଇଛ ଦୁଃଖ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣକର ସ୍ୱବଣ ମାଇଲ । ଧର୍ମ ଦେବତା ତାରେ ରହ ଜାଣି
ବନରେ ବାବୁ କେତେ ଦୁଃଖପାଉ । ଦୁଇପ୍ରାଣୀଙ୍କି ସେବା କରୁଥାଉ ॥
କାହିଁ ଶୁଝିବ ମୁଁ ତୋହର ଋଣ । ତୋ ଅଗେ ମୋତେ ନୋହିଲା ॥
ମରଣ ॥
ମୋର ଅଗେ ବାଡ଼ ହୋଇଲୁ ନାଶ । ମୁଁ ବଡ଼ ପାପୀ ଭୁ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ॥
ମୁଖରେ ମୁଖ ଦେଇ ମହାସତୀ । ବିକଳ ହୋଇ ରୋଦନ କରନ୍ତି ॥

ପିଙ୍ଗଳ ଲୁଗାରୁ ପଶିବ ଭୟ । ଭୂମିରେ ପ   ଜନକ କୁମାରୀ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ନେଇ ତହିଁ ଶୁଆଇ । ଶ୍ରୀରାମ ପାଶକୁ ଗଲେ ଧାଇଁ ॥
ଧରାରେ ପଡ଼ି ଅଛି ମୃତପିଣ୍ଡ । ହୋଇଛି କେଶ ବାସ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ ॥
କ୍ଷଣେ ମୂର୍ଛା ଯାଇ ଉଠିଲେ ସତୀ । କୋଳ ଧରିଲେ କୋଳେ ପ୍ରାଣପତି ॥
ମୁଖରେ ମୁଖ ଲଗାଇ କାତରେ । ରୋଦନ କଲେ ଅତି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ ॥
ହେ ରାମ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ଚୂଡ଼ାମଣି । ତୁମ ସେ ତିନି ଲୋକ ସାର ଜାଣି ॥
ଅଜସ୍ର ଖଡ଼୍ଗ ଗଦା ଶସ୍ତ୍ର କର । ସେ ଶ୍ୱ ଜିଣାଇଲ ସାରଙ୍କେଶରୀ ॥
ଏବେ କପାଇ ନ କହ ବଚନ । ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ହୋଇଛ ମଉନ ॥
ତୁମ୍ଭେ ତ ତ୍ରିଜଗ ଭୁବନ ରଜା । ଦେବତାମାନେ ତୁମ୍ଭର ପରଜା ॥
ରାମ ଚରଣେ ଧରି ଦୁଇ ବାଳ । କାନ୍ଦନ୍ତି ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିକଳ ॥
ସୀତା ବୋଇଲେ ହନୁ ବେଗ ଯାଅ । ଶୀଘ୍ର ଚିତା ଏ କାନନ ରଚଅ ।
ଅଗ୍ନି ସହାଡ଼ି ଚନ୍ଦନ ଇନ୍ଧନ । ସ୍ୱାମୀ କାର୍ଯ୍ୟେ ମୁଁ କରିବ ଦହନ ॥
ଶୁଣି ହନୁମନ୍ତ ଚଳନ୍ତି ଗଲା । ମଳୟ ପର୍ବତେ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ॥
ବହୁତ ଅଗରୁ ଚନ୍ଦନ ନେଇ । ପ୍ରବେଶ ଅଛି ପୁଣି ସେହିକ୍ଷଣି ॥
ଜପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମଅଗ୍ନି ଜାତ କଲା । ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠେ ନେଇ ଲଗାଇଲା ॥
ଏଥୁଅନ୍ତରେ ଯାଇ ନାରଦ । ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କି ଜଣାଇଲେ ସମ୍ବାଦ ॥
ସମାଧିରେ ଅଛ ହେ ଋଷିବର । ତେବେଣେ ବଧ ହେଲା ତୁମ୍ଭର ॥
ସମର କରି ସୀତାଙ୍କ କୁମର । ମାରିଲେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର ॥
ଶତ୍ରୁଘନ ଆଦି ପଡ଼ିଲେ ଠାଇଁ । ଶୁଣି ବାଲ୍ମୀକି ମନ ଉଚ୍ଚାଟ ॥
ଅଗ୍ନିରେ ପଶୁଛନ୍ତି ରାମରାଣୀ । ରାମଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ ସେନା ॥
ଲବ କୁଶ ବେନି ବାଳ ଅବର । ପବନ ସୁତ ହନୁମନ୍ତ ବୀର ॥
ବେଗ ହୋଇ ଯାଅ ବୋଲି ମୁନିବର । ଯାଇଲେ ବାରେ ଏଥୁ ରତ୍ନାକର ।
ନାରଦ ବୁଦ୍ଧ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ । ବାଲ୍ମୀକି ଏଣେ ତପସ୍ୟା ଭଙ୍ଗିଲେ ।
ଯେଉଁଠାରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ । ଦେଖିଲେ ବାଲ୍ମୀକି ତପୋଧନ ।
ସୀତା ଥାଇ ମୃତଙ୍କର ଦର୍ଶନ । ପାଦେ ପଡ଼ି ସେ କେ କଲେ ରୋଦନ ।

ଶ୍ରୀ ପିତା ସୋଦର ସ୍ୱାମୀ ଦେବରେ । ନାହିଁ ତୁମ୍ଭର ମାଇଲେ ସମରେ
ସ୍ୱାମୀହୀନ୍ୟ ମୁଁ ବଞ୍ଚବ ଗୋସାଇଁ । ପ୍ରଭାତନ ଏ ରଜନୀଗୋଟି ଭାଇ ॥
ଦେଖି ବାଲ୍ମୀକି ହରଷ ମନ । ବୋଲନ୍ତି ସୀତା ନ କର ରୋଦନ ॥
ସ୍ୱାମୀ ଦେବର ତୋ ଉଠି ବସିବା । ପିତା ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଭେଟ କରାଇବା ॥
ତୁମ୍ଭ ଦୁଃଖ ଅଜ ଯିବ ଗୋ ମାଏ । ରାମ ସଙ୍ଗରେ କରିବ ଭଜନଯେ ॥
ଶୁଣି ସୀତା ଦେବୀ ହରଷ ହେଲେ । ବାଇ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାଦେ ପଡ଼ିଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ପତି ମୋତେ କରନ୍ତି କାରଣ । ବେଗେ ଜୀଅନ୍ତୁ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ହରଷ ହୋଇ ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି । ପଢ଼ିଲେ ମନ୍ତ୍ର ମୃତ୍ୟୁ ସଞ୍ଜୀବନୀ ॥
ସିଞ୍ଚିଲେ ନେଇ କମଣ୍ଡଳୁ ପାଣି । ଚେତା ପାଇ ଉଠିଲେ ରଘୁମଣି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ ଆଦି ଯେତେ । ସଚେତ ହୋଇ ଉଠିଲେ ସମସ୍ତେ ॥
ଦେଖିଲେ ଶ୍ରୀରାମ ସୀତା ନନ୍ଦନ । ଭୂମିକି ଗୁହିଁ ହୋଇଲେ ମଉନ ॥
ଖଣ୍ଡେ ଦୂରେ ସୀତା ରହିଲେ ଯାଇଁ । ହେଷ ନୟନ ଅଶ୍ରୁ ଯାଏ ବହି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଭରତ ସୋଦର । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଶ୍ରୀରାମ ସ୍ମର ॥
ଭାଇଙ୍କି ଦେଖି କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ । ବୋଇଲେ ଅଇଲ ଦୁଃଖି ଜୀବନ ॥
ଲବ କୁଶଙ୍କୁ ଦେଖି ରଘୁମଣି । ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କି ମିଷ୍ଟ ବାଣୀ ॥
କାହାନ୍ତି ସୁତ ଏ କାହା ନନ୍ଦନ । ମୋତେ ଜିଣିଲେ କରି ଘୋରରଣ ॥
ଏକେ ବାଳୁତ ଅଳପ ବୟସ । ସମରେ ଦେଖିଲୁ ବଡ଼ ସାହସ ॥
ହସି ବୋଲନ୍ତି ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି । ଶ୍ରୀ ରାମ ସୀତା ନନ୍ଦନ ଏବେକ ॥
ଧନ୍ୟ ମହିମା ତୋର ତନପୁରେ । ତୋତେ ଜିଣିଲେ ତୋହର କୁମରେ
ଶ୍ରୀ ରାମ କେତେ କାଳ ତପ କଲୁ । ଏମନ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ କୁମର ପାଇଲୁ ॥

ଏଠାକୁ ଭାଗବତ ଭଣା

ଜଅ ତୋ ଭଗବା ନନ୍ଦନ । ସମର୍ପି ଦେଲେ ତପୋଧନ ॥ ଏମନ୍ତ ଶୁଣି
ରଘୁପତି । ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ହୃଦରେ ଲଗାନ୍ତି ॥ ମୁଖରେ ଚୁମ୍ବନ୍ତି ଚମ୍ପନ୍ତି । ଆନନ୍ଦ
କଲେ ସେ ମନ ॥ ପ୍ରଣାମ କଲେ ଲବ କୁଶ । ଶ୍ରୀରାମ ପରମ
ସନ୍ତୋଷ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚରଣରେ ପଡ଼ି । ଶୋଇଲେ ଶିରେ କର ଯୋଡ଼ି ॥

ହୋଇ । ଶତ୍ରୁଘନଙ୍କୁ କଲେ ମାନ୍ୟ । ଧନ୍ୟ ସେ ସୀତାଙ୍କ ନନ୍ଦନ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ ବେନି । ଲବ କୁଶଙ୍କୁ କୋଳେ ଘେନି ॥ ଶ୍ରୀରାମ ଯାନ୍ତି ଆଗସର । ସୀତାଙ୍କ ବେନି କର ଧରି ॥ ଅୟି ଗୋ ଚନ୍ଦ୍ରମା ବଦନୀ । ଅଯୋଧ୍ୟାପୁରୀ ଠାକୁରାଣୀ ॥ ନ ଜାଣି କଲି ମୁଁ ଯେ ଦୋଷ ତୁ ମୋର ମନ କର ତୋଷ ॥ ତୋତେ ନ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖି । ହୋଇଲି ମୁହିଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ ॥ ମନରେ କିଛି ନ ଧରି । ରଥରେ ଆସି ବିଜେ କର ॥ ସୀତା ବୋଇଲେ ହେ ଶ୍ରୀରାମ । ତୁମ୍ଭେ ତ ମହତ ଉତ୍ତମ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ବୋଧବୁଦ୍ଧି ନାସ୍ତି । ପାଦପଦ୍ମକୁ ନୋହେ ସରି ॥ ଯଥି ତୁମ୍ଭର ଯେବେ ମତ । ମୁଁ ଯେ ନ ଯିବି କଦାଚିତ ॥ ଏମନ୍ତ ଶୁଣିଣ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ପଡ଼ିଲେ ସୀତାଙ୍କ ଚରଣ ॥ ବିନୟ କରି ଠାକୁରାଣୀ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ସାଆନ୍ତାଣି ॥ କୋପେ ବୈକଳ ସ୍ୱମରଣୀ । ଭଜନ ନୁଆଇଁ ତରୁଣୀ ॥ ଉଠ ହେ ବାବୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥ କେତେ କହିବ ତୋର ଗୁଣ । ମୋତେ ଯେ ବନେ ଘେନିଗଲୁ । ନ କହି ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲୁ । ତୁହି ଅଟୁ ତ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଏବେ ତୁ କହୁଛୁ ଏମାନ ॥ ସୁଜାଣ ବିବେକୀ ପଣ୍ଡିତ । ତୋତେ ଯେ ବୋଲନ୍ତି ଜଗତ ॥ ସାହାକୁ ଛାଡ଼ି ଘୋରବନ । ତାହାର ନ ଗୁହଁ ବଦନ ॥ ଯୋଏ ବୋଲିନ୍ତୁ ଏହା ଶୁଣି । ବାଇ ହୋଇଲ ତ ଜନନୀ । ପିଅର ଧରିଛନ୍ତି କର । ଆସି ରଥରେ ବିଜେ କର ॥ ଏମନ୍ତ କହନ୍ତି କୁମର । ଅମ୍ଭଙ୍କ ଘେନ ବିଜେ କର ॥ କହିଲେ ବାଲମୀକି ମୁନି । ବିନୟ କରି ଗୋ ନନ୍ଦିନୀ ପାଇଲୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ବନେ । ଏବେ ତୁ ଯାଅ ତୋ ଭୁବନେ । ବହୁତ ପ୍ରବୋଧିଲେ ଯତି । ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ଶୁଭକେଶୀ । ତୁମ୍ଭେ ବୋଲୁଛ ଯେବେ ପିତା । ଯିବି ବୋଇଲେ ଦେବୀ ସୀତା । ଆନନ୍ଦ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଲବ କୁଶ ସେ ଶତ୍ରୁଘନ ॥ ମୁନିଙ୍କି ପ୍ରଣିପାତ କରି । ବିନୟ ଜନକ କୁମାରୀ । କଣ୍ଠରୁ ରତ୍ନମାଳା ଦେଇ । ପାଦେ ପଡ଼ିଲେ ବଇଦେହୀ । ମୋ ତାତ ଦୟା କରୁଥିବ । ମୋହର ଦୋଷ ନ ଘେନିବ ॥

ବୋଲନ୍ତି ବାଲମୀକ ପିତା । ବଜସ୍ୱ କର ଦେଖ ସୀତା ॥ ଆମ୍ଭଙ୍କ ପାସୋରିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ ସଖୀଗଣେ କହି ॥ ସଖୀଙ୍କି ପ୍ରଣିପାତ କଲେ । ମଠକୁ ପଠିଆଇ ଦେଲେ ॥ ପୁଣ ରାଇଙ୍କି ଘେନ ରାମ ॥ ପଡ଼ିଲେ ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣ ॥ ବୋଲନ୍ତି ବାଲମୀକ ମୁନ । ଶୁଣ ଦେବାକୁ ଶୂଳପାଣି ॥ କି ବୋଲି କରିବ କଲ୍ୟାଣ । ତୁମ୍ଭେତ ସର୍ବ ଧର୍ମଜ୍ଞ ॥ ଯାହାର ଜନକକୁମାରୀ । ପାଦପଦ୍ମରେ ପରଶୁରି ॥ ଯାହାର ପୁତ୍ର ଲବକୁଶ । ତାହାଙ୍କୁ ଅପୂରୁବ କସ ॥ କୁବେର ଯାର ପରସ୍ପର ଖଟନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ର ବହାଙ୍କର ॥ ଶଙ୍କର ତୋହର ସେ ଭୃତ୍ୟ । ବ୍ରହ୍ମାକୁ କରଥିବୁ ଜାତ ॥ ସ୍ଥାବର ଜଙ୍ଗମ ମୂରତ । କୀଟ ପତଙ୍ଗ ଗୃହଜାତ ॥ ସମସ୍ତ ତୋହଠାରୁ ଜାତ । ଭୂତ ସବୁରି ତାତ ମାତ ॥ ତୋ ଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତାଙ୍କ ସମ୍ଭୁର ବ୍ରହ୍ମଗୁଣ ॥ ମହା ପଣ୍ଡିତ ଯୋଗୀ-ଯୋଦ୍ଧା । ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦରେ ପରମ୍ବୋଧା ॥ ତୋତେ ସେ ସମସ୍ତ କହିବେ ଦେବ୍ୟ ନୟନେ ଦୀଟ ଦେବେ ॥ ଏତେକ କହି ମୁନିବର । ତୁହିତା ଘେନ ସଙ୍ଗଦରି । ରାମଙ୍କୁ ବୋଧ ବାହୁଡ଼ିଲେ । ମଠରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥ ସୀତାଙ୍କୁ ଘେନ ରଘୁନାଥ । ବଜସ୍ୱ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥ । ଦେବତାମାନେ ଦେଖୁଥିଲେ । ଶିରେ କୁସୁମ ବରଷିଲେ ॥ ହରଷଦ ନିରନ୍ତର । ଶୁଭଇ ଥାଟର ଉତର ॥ ବୋଲନ୍ତି ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ରାମ । କେ ହେବ ତୋର ସମସମ ॥ ଧନ୍ୟ ସେ ରାଜା ଦଶରଥ । ପୁତ୍ର ପାଇଲେ ରଘୁନାଥ ॥ ଧନ୍ୟ ସେ କଉଶଲ୍ୟା ରାଣୀ । ଗର୍ଭେ ଧଇଲେ ରଘୁମଣି ॥ ଧନ୍ୟ ସେ ଅଯୋଧ୍ୟା କଟକ । ଧନ୍ୟ ସେ ଦେଶ ଯେତେ ଲୋକ ॥ ଧନ୍ୟ ସେ ଆମ୍ଭ ନେତ୍ରମାନ । ରାମ ସୀତାଙ୍କ ଏକାସନ ॥ ରାମ ସେ ବୈକୁଣ୍ଠ କାରଣ । ସୀତା ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସମାନ । ଅମୃତ ଯେତେ ପାପ ଥିଲା । ଏହା ଦର୍ଶନେ ତ୍ରାଣ ଗଲା ॥ ତପଇ ଶିଶୁ ହୀନ ବୁଦ୍ଧି । ହେ ରାମ କରୁଣା ଜଳଧି ॥ ଆଜ୍ଞା ମାଗଇ ରଘୁନାଥ । ଏହା ପାଦେ ଲୋଟି ମୋର ମାଥ ॥

କହନ୍ତି ଜଇମିନି ଋଷି । ଶୁଣନ୍ତୁ ଯଦୁ ମହାବୃତ୍ତି ॥ ଏଥୁ ଅନ୍ତରେ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର । ବିଜୟ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରେନ୍ଦ୍ର ॥ ରଥେ ବିଜୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୀ । ପୁତ୍ରଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ॥ ସନ୍ନିଧେ ଜନକନନ୍ଦିନୀ । ଯେବେ ନୂଆଁଇ ଠାକୁରାଣୀ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ ବେନି । ସୁନ୍ଦର ବନ୍ଧୁଣୀ ସେ ସେନା ବଜାଇ ଡମରୁ ମହୁରୀ । ଢୋଲ ମୃଦଙ୍ଗ ଭେରୀ ତୂରୀ ॥ ବିଜୟ ପରମ ସନ୍ତୋଷେ । ଯାଗ ସଦନେ ପରବେଶେ । ରଥୁଁ ଓହ୍ଲାଇ ରଘୁମଣି । ସଙ୍ଗତେ ବେନି ପୁତ୍ର ସେନି । ଗୁରୁଙ୍କୁ କଲେ ପ୍ରଣିପାତ କଲ୍ୟାଣ କଲେ ବ୍ରହ୍ମାସୁତ । ବୋଲନ୍ତି ଅହେ ରାମ ଶୁଣି । ଏ ବେନି କାହାର ନନ୍ଦନ ॥ ହସି ବୋଲନ୍ତି ମହାବାହୁ । ସୀତାର ବେନି ସୁତ ଏହୁ । ଲକ୍ଷଣ ଶତ୍ରୁଘନ ସଙ୍ଗ । ସବୁଙ୍କୁ ଜିଣିଲେ କୁମର ॥ ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ମୁନି ମନ । ପୁଅଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି ଚାହିଁ ॥ ବୋଲନ୍ତି ବୃଦ୍ଧ ଦାମୋଦର । ହେ ଗୁରୁ ସାହସ ଅପାର ॥ ନିପୁଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସମରେ । ମୋତେ ମାଇଲେ ଅକାତରେ ॥ ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ ବାନ୍ଧି ନେଲେ । ସୀତା ସେ ତହିଁ ଶୋକ କଲେ ॥ ମୋ ପାଶେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଅଗ୍ନି ଭିତରେ ପଶୁଥିଲେ । ଜାଣିଲେ ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସେହିକ୍ଷଣି । ସୀତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ କରିଲେ । ଅନୁମାନଙ୍କୁ ଜୀଅଁାଇଲେ ମୁଁ କରିଥିଲି ବଡ଼ କ୍ରୋଧ । ଋଷିଏ କଲେ ମୋତେ ବୋଧ ॥ ପୁଅଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧିଲେ ଆଣି । ଅବର ଜନକନନ୍ଦିନୀ । ତୁମ୍ଭ ଚରଣ ପରସାଦୁ । ତରିଲି ସମସ୍ତ ପ୍ରମାଦୁ । ପାଇଲି ଉରସା ନନ୍ଦନ । ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ମୁନି ମନ । ସୀତା ଭିତରପୁର ଗଲେ । ରାମ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବନ୍ଦେଜକଲେ । ଶୀଘ୍ରେ ଲେଖି ତତକ୍ଷଣ । ଅଯୋଧ୍ୟା ଦୂତ ବରଗଣ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ତହିଁ । ପଢ଼ି ସନ୍ତୋଷ ନୃପବର ॥ ଦୂତଙ୍କୁ ଦେଲେ ଧାଡ଼ିମାନ । ଦୂତେ ବହୁତ ସନମାନ । ଭିତରେ ପଶି ଜୁହାରବ । କହିଲେ ମାତାଙ୍କ ଛାମୁରେ । ଦଶବରଷ ବୟସର ॥ ସୀତାଙ୍କ ଦୁଇଟି କୁମର । କରୁ ବିଲୁଚି ତପୋବନେ । ବଢ଼ିଲେ

ତାହାଙ୍କ ସହିତେ । ସୀତା ସହିତ ହରଷିତ । ସେନା ଆଇଲେ ରଘୁନାଥ । ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ସର୍ବମାଏ । ଆନନ୍ଦେ ଅଶ୍ରୁଜଳ ବହେ । ଉତ୍ସବ ଆନନ୍ଦ କଟକେ । ବାଜିତ ପାଇ ସର୍ବଲୋକେ ॥ ହାଟବଜାର ହେଲ ଚୂର । ଶୋଭିଲେ ସବୁ ଭିତର ॥ ଏଥି ଅନ୍ତରେ ଉଦ୍ୟ ଭୂପ । ଶୁଣି ପାତକ ଭବ ଧ୍ୱଂସ । ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ବଇଦେହୀ । ସ୍ନାହିଲେ ଅମୃତ ମଣୋହ୍ନ । ମାର୍ଜନ ହୋଇ ରଘୁବୀର । ଭୃଗୁ ନନ୍ଦନ ସଙ୍ଗତର ॥ ସଶୋଭିତାରେ ହଜେକଲେ । ଜନକଜେମା ପର-ଷିଲେ ॥ ଷଡ଼ରସ ଯୋଗାଡ଼ି ଉଅଣ । ସମସ୍ତ ଅମୃତ ଭୋଜନ ॥ ଭୋଜନର ଅନ୍ତେମନ ସାରି । ଅସ୍ଥାନ ପଟରେ ହଜେ କରି ॥ ତାମ୍ବୁଲ ଭଙ୍ଗଦ୍ୟନ୍ତି ସୀତା । ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା ॥ ଜାନକୀ ସେବକ ସ୍ୱଗ ସ୍ୱଜେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତାପାଶେ ହଜେ ॥ ଦେଖିଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମା ॥ ପୁଛନ୍ତି ରଘୁନାଥ ବାର୍ତ୍ତା ॥ ଏମନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ମୂରତି । କାହୁଁ ଅଣିଲେ ରଘୁପତି ॥ କେଉଁଠି ନ ଦେଖୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ । ବନ୍ଧୁର ହୋଇଲୁରେ ଦୁଃଖୀ ॥ ବାଲ୍ମୀକି ପ୍ରାପ୍ତକ ହୋଇଲ । ବେଶ ବସନ ତ୍ୟାଗ କଲ ॥ ନପୂରେ ମଁ ରହିଲୁ ଖାଇ । ସଖି ଗୋ ଶପଥ ତୋହର ॥ ପଲଙ୍କପରେ କି ଶୁଅଇ । ଭୂମିରେ ନିଦ୍ରା ନ ଲାଗଇ ॥ ନିରତେ ତୋର ରୂପ ଗୁଣ ଚିନ୍ତି ଅଧିକ ହୋଏ ପ୍ରାଣ । ଅସ୍ଥାନେ ମଁ ବସଇ ସଖେଣ । ଭେଟ ନ ପାନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀମାନେ । ସେ ମୋର ପ୍ରତିକାର କଲେ । ଏହି ପ୍ରତିମା ଗଢାଇଲେ ॥ ଏହା ସେଜଣ କହେ ଧନ । ଶୁଣ ଗୋ ସୁବଣ ରତନ ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ପାଟରାଣୀ । ତୋଷେ କହିଲେ ଶୁଦ୍ଧବାଣୀ ॥ ବୋଲନ୍ତି ଜନକ କୁମାରୀ । ଦାସୀପଣକୁ ନୋହେ ସରି । ମୋ ସ୍ୱର ପାଇଁ ଏତେ ଦୁଃଖ । ପାଇଲ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମମୁଖ । ମୁଁ ଛାର ବଡ଼ ଅଭାଗିଣୀ । ଦୋଷ ନ ଧର ରଘୁମଣି ॥ ଏମନ ଶୀଘ୍ର ମହାସତୀ । ଚରଣେ କହିଲେ ଭକତ । ଦେଖି ଶ୍ରୀରାମ ଆନନ୍ଦରେ । କୋଳ ଉଠାଇଲେ ହୃଦପୁରେ ॥ ମୁଖରେ ଦେଅନ୍ତି ଚୁମ୍ବନ । ବୋଲନ୍ତି ଜୀବର ଜୀବନ ॥ ଶୁଣି [illegible]

ଦେଇ ମନ । ଏମନ୍ତେ ଯଜ୍ଞ କରୁ ଦିନ । କହନ୍ତି ବଶିଷ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ଶୁଣ ଭୂ ରଘୁକୁଳ ମଣି । ସପ୍ତମ ଯଜ୍ଞଠାରୁ ଅଶ୍ୱ । ଅଷ୍ଟଠାରୁ ୯ ଦୈବ
ଶେଷ ॥ ଅଦ୍ଭୁତ ଦେବା ରଘୁବର । ଧର୍ମ ପ୍ରକାଶ ହେଉ ତୋର ॥ ଶୁଣି
ସାନନ୍ଦ ରଘୁସାଇଁ । ପ୍ରବେଶ ଯାଗଶାଳେ ଯାଇଁ ॥ ଉଚ୍ଚ ଘୋଷଣା
ଶୁଣାଇ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହୁତି ଦେଲେ ନେଇ ॥ ଦାନ ଦକ୍ଷିଣା ଯେତେ ବସ୍ତୁ
ଦେଲେ ଶ୍ରୀରାମ ପରଶେକି ॥ ତନ୍ତୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଗଣନାଥ । ସଙ୍ଗତେ ମୈନି
ସୁତ ଭ୍ରାତ ॥ ଯଥା ବିଧିରେ ସାର କର୍ମ । କରୁଣାସାଗର ଶ୍ରୀରାମ । ଋଷିଙ୍କି
ଦେଲେ ଫଳମୂଳ । ଅଦ୍ଭୁତ ବିଧିରେ ଶୀତଳ । ଦ୍ୱିଜେ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଦିବ୍ୟ-
ଅନ୍ନ । ସନ୍ତୋଷ କଲେ ରାଜଗଣ । ସକଳ ମାନ୍ଦଳ ପାଇକ । ଭୁଞ୍ଜି
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ସର୍ବଲୋକ ॥ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ସକଳ ସ୍ୱଜନ । ଶ୍ରୀରାମ ବସିଲେ ଆସ୍ଥାନ
ସମସ୍ତେ ଯାରୁ ସେ ପ୍ରବେଶ । ମେଲାଣି କଲେ ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ ॥ ଧନ ବସନ
ଅଲଙ୍କାର । ଯାହାକୁ ଯେମନ୍ତ ପ୍ରକାର ॥ ଋଷି ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଯାନ୍ତି ।
ସେ ଯାହା ମାଗନ୍ତି ତା ପାନ୍ତି ॥ ମେଲାଣି ଦେଇ ସର୍ବଜନ । ଉତ୍ତରେ
ବିଜୟେ ଶ୍ରୀରାମ ॥ ଆନନ୍ଦେ ଧରି ସୀତା କର । ବସିଲେ ପଲଙ୍କ ଉପର ॥
ବହୁବିଧ ସୁଗନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିଲେ । ଯତନେ ବେଶ ଭୂଷା କଲେ ॥ ଅଦ୍ଭୁତ
କୁସୁମରେ ଗଭା । ମୁକୁତା ଜାଲି ତହିଁ ଶୋଭା ॥ କପୋଳେ କସ୍ତୁରୀର
ଚିତା । ନାସାରେ ଶୋଭଇ ମୁକୁତା ॥ ବଦନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶୀ ଶୋଭା ।
ନୟନ ଇନ୍ଦୀବର ଆଭା ॥ ନାସିକା ଜଣେ ତିଳଫୁଲ । ଅଧର ନବାପୁଷ୍ପ
ତୁଲ ॥ ଦଶନ କୁନ୍ଦକଳୀବତ । ସିନ୍ଦୂର ବାଳାର୍କର ମତ ॥ [illegible]
କଣ୍ଠରେ ରତ୍ନହାର । ଦିଶଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ॥ କରେ ବାହୁଟି ରତ୍ନ [illegible] ।
ଅଦ୍ଭୁତ ରତ୍ନେ ଅଛି ଜଡ଼ି ॥ ପିନ୍ଧିଲେ ବସନ ପାଟନୀ । କଟିରେ ରତ୍ନ
ଓଢ଼ିଅଣି ॥ ପଦ୍ମରେ ବାଜେଣୀ ନୂପୁର । ଅବର ନାନା ଅଲଙ୍କାର ॥
ଅଦ୍ଭୁତ ରୂପେ ଉଦ୍ଭାସିତ୍ୟ । ସୀତାଙ୍କୁ କରିଲେ ସୁବେଶ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ଦଶ
[illegible] ଦେଖାଇ ଏ ତତ୍ତ୍ୱପୁର । ଶ୍ରୀରାମ ସୀତା ଶ୍ରୀଚରଣେ । ଅଙ୍ଗନ

ବିଶ୍ୱନାଥ ଭଣେ । ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ରାମ ଶୁଣ ସଖୀ । କୋପ ନ କର ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ॥ କଥାଏ ପଚାରଇଁ ତୋତେ । ଦୟାକର ଗୋ ପ୍ରିୟେ ମୋତେ । ଜଗତେ ତୋ ଯେଉଁ ଅଖ୍ୟାତି । କହୁଛ ପାଇଲି ମୁଁ ସତୀ । ତେଣୁ ଛାଡ଼ିଲି ଘୋରବନ । କ୍ଷେ ସତୀ ମୋର ବୋଲ ଶୁଣ । ଅଗ୍ନିରେ ଅନ୍ତ କେଲି ପଣ । ଜଗତ ଅଖ୍ୟାତ ଚନାଶ । ଶୁଣି ବଚନ ମହା- ସତୀ । ଡାକିଲେ ଅହେ ବସୁମତୀ ॥ ଠାବ ଦିଅ ଗୋ ମୁହିଁ ଯିବି । ସ୍ୱାମୀର ମୁଖ ନ ଚାହିଁବି ॥ ସୀତାର ଏ ବଚନ ଶୁଣି । ଫାଟି ଉଠିଲେ ସେହିକ୍ଷଣି । ପଲଙ୍କ ଦେଇ ସ୍ନେହବାଣୀ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇଲେ ଧରଣୀ ॥ ତା ଦେଖି ବେଗେ ରଘୁବୀର । ଯାଇଁ ଧଇଲେ ବାସ ସେର । ନ ଯାଅ ନ ଯାଅ ଗୋ ସୀତେ । ମୋହର ଶପଥଛି ତୋତେ । ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ମହାସତୀ । ଶୁଣ ହେ ପ୍ରଭୁ ରଘୁପତି । ଏ ଯୁଗେ ତୁମ୍ଭ ଆମ୍ଭ ଭେଟ । ଆଉ ନୋହିବ ରଘୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ॥ ମଥୁରା ବସୁଦେବ ଘରେ । ଜନ୍ମିବ ଦେବକୀ ଉଦରେ । କଂସର ଡରେ ପିତା ନେବ । ଗୋପରେ ଲୁଚାଇ ଅଣିବ ॥ ନନ୍ଦ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭ ପିତା । ଯଶୋଦା ନାମେ ତୁମ୍ଭ ମାତା ॥ ହେବ ପ୍ରଭୁ ଗୋପାଳଙ୍କ ସଙ୍ଗେ । ଗୋପେ ବଢ଼ିବ ନାନା ରଙ୍ଗେ ॥ କଂସଙ୍କୁ ମାରି ଉଗ୍ରସେନ । ରାଜା କରିବ ଭଗବାନ ॥ ଜରାସନ୍ଧ ଯେ ଧାଇଁ ଦେବ । ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ପଶିବ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୁରୀ ଦ୍ୱାରକାରେ । ବାସ କରିବ ଆନନ୍ଦରେ ॥ କୁଣ୍ଡୀ କଟକେ ଭୀଷ୍ମକ ରାଜା । ମୁଁ ତାର ହୋଇବି ତନୁଜା ॥ ରୁକ୍ମିଣୀ ହୋଇବ ମୋ ନାମ । ଶୁଣ ହେ ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ ॥ ରୁକ୍ମିଣୀ ଭ୍ରାତାଙ୍କ ବଳରେ । ଚାହିବା ଶିଶୁପାଳ ବରେ ॥ ବେଦରେ ବର ବରିଥିବ । ମୋତେ ସେଠାରୁ ହରିନେବ । ଏ ଯୁଗେ ହେବ ନାହିଁ ଆଉ । ଅଛିଲ ଶୁଭ ମହାବାହୁ ॥ ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ଶୁଭ ହେଲେ । ହା ସୀତା ବୋଲି ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲେ ॥ କ୍ଷଣକ ପରେ ଚେତା ପାଇ । ଉଠିଲେ ରଘୁକୁଳସାଇଁ ॥ ଶୁଣି ଅଇଲେ ଛାଇ ବେନି । ସଙ୍ଗତେ ଲବ କୁଶ ସେନ । [illegible]

ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଏ କଥା ବୋଲି ସମ୍ବରିଲେ । ଗୁରୁଙ୍କ ମୁଖ ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମ । କହନ୍ତି ଏକ ମନେ ଶୁଣ ॥ ସୀତା ଯେ ଥିଲେ ମୋର ଘରେ । କହିଲି ଶୁଣ ମହାଋଷି ॥ ଅଗ୍ନିରେ ଅଗ୍ର ଦେଲେ ପଣ । ଜଗତ ଅଖ୍ୟାତି କଲା ॥ କ୍ରୋଧେ ଭାବିଲେ ମହାଋଷି । ଠାବ ଦୃଥ ଗୋ ବସୁମତୀ ॥ ଶୁଣି ଅବନୀ ବାଟ ଦେଲ । ଜାନକୀ ପାତାଳେ ପଶିଲ ॥ ଦେବୀ ଧଇଲି ଅଞ୍ଚଳ । କନ୍ଦିତ ହୋଇଲି ସକଳ । ସକଳ ମୁନି ପ୍ରବୋଧିଲେ । ନ ରହି ପାତାଳେ ପଶିଲେ ॥ ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତ୍ରୁଘନ । ଖେଦନ କଲେ ଘନ ଘନ ॥ ବେଦନ କଲେ ଦୁଇ ସୁତ । ମୋ ପିତା ଛାଡ଼ିଁ ଗଲେ ମାତ ॥ ଦୁଇ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନ । ଶୋକ କରନ୍ତି ରଘୁମଣି ॥ ଗୁରୁ କରନ୍ତି ପ୍ରବୋଧନ । ହେ ରାମ ନ କର ଖେଦନ ॥ କେଣ୍ଣ ନନ୍ଦନ ଭୂତ ଦେଖି । କାନ୍ଦ ହୋଇଲେ ଅତି ଦୁଃଖୀ ॥ ତୁମ୍ଭେ ଯେ ମହତ ପ୍ରଜ୍ଞାଣ । ଏହାଙ୍କ କର ପ୍ରବୋଧନ ॥ ବହୁତ ପ୍ରବୋଧି କହିଲେ । ଶ୍ରୀରାମ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଲେ ॥ ଦୁଇ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧିଣ । ରହିଲେ କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ ॥ ଅଗମ ନଗମ ବାରତା । କେମନ୍ତେ ଜାଣିଲେ ତା ସୀତା ॥ ପାତାଳ ଭୁବନକୁ ଗଲେ । ତାହିଁ ସେ କେମନ୍ତେ ରହିଲେ ॥ ହେ ମୁନି କହ ଏହି କଥା । ଶୁଣି ତୁଟିବ ମନୋବ୍ୟଥା ॥ ଶୁଣି ଗାଳବ ମୁନିବର । କହନ୍ତି ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଅଗ୍ର ॥ ପାତାଳେ ପଶନ୍ତେ ସୀତାୟେ । ଛାଡ଼ିଲେ ଏ ଜନ୍ମର ମାୟା ॥ ସତ୍ୟ ହୋଇଲା ପରବେଶ । ଚଉଦଭୁବନେ ପ୍ରକାଶ ॥ ତେଣୁ ଜାଣିଲେ ଦେବୀ ସୀତା । କହିଲେ ଅଗମ ବାରତା ॥ ପାତାଳପୁର ଲୋକ ସେତେ । ପ୍ରଣମନ୍ତି ଅତି ଭକ୍ତେ ସମସ୍ତେ ॥ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଲଙ୍କ ଆଣିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ତହିଁ ବସାଇଲେ ॥ ବୈକୁଣ୍ଠପୁର ଠାକୁରାଣୀ । ଜଗତ୍ର ମାତ ପାଟରାଣୀ ॥ ଶତରୁ ଲକ୍ଷେ ପରିବାର । ଯେ ଯାହା ଉଦ୍ଯୋଗ କୃତ ॥ ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଶ୍ରୀରାମ । ଅଯୋଧ୍ୟା କରନ୍ତି ଗମନ । ଉତ୍ସବ ହୋଇଲା କଟକେ । ବାରତା ପାଇ ସର୍ବ ଲୋକେ । ମନ ଆନନ୍ଦ ଭକ୍ତି କରେ । ବାହିଲେ ପୁଣି

କୁମ୍ଭ ଦ୍ୱାରେ ॥ ଘିଅ ଦୁଆରେ ଶୁଭ ଚିହ୍ନ । କଦଳୀ ବୃକ୍ଷ ସ୍ତମ୍ଭମାନ ॥ ତୋରଣା ପତାକା ଶୋଭିତ । ନଗର ଜନ ନେତ୍ର ଚିତ୍ତ ॥ ବାଜଇ ବାଦ୍ୟ ଘୋଷଣ । ଚମକେ ଚଉଦଭୁବନ । ପାଞ୍ଚୋଟି ଯାଇ ଭୂତ ଗାର । ଦେଖିଲା ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସହୋଦର । ରଥରୁ ବେଗେ ଓହ୍ଲାଇଲା । ଚରଣ ତଳରେ ପଡ଼ିଲା ॥ ସସ୍ନେହେ ଶ୍ରୀ ଭୁଷିତ ଦୁଇ । କୋଳକରିଲେ ବେଗେ ନେଇ ॥ ଚରଣେ ପଡ଼ି ଶତ୍ରୁଘନ । କହଇ ଦୂତ ଗିର ଶୁଣ ॥ ସୀତା ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ନମପାଶ । ରହିଲେ ଚଉଦ ଦିବସ ॥ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବାକ୍ୟ ନ ଶୁଣିଲେ । କୋପେ ପାତାଳେ ପ୍ରବେଶିଲେ ॥ ଶୁଣି ବିସ୍ମୃତ ଭୂତ ଗାର । ନେତ୍ର ବହିଲା ଗାରଧାର ॥ କେହି ବୋଲନ୍ତି ସୀତା କାହିଁ । କେହି ବୋଲନ୍ତି ଏଥି ନାହିଁ ॥ ଶ୍ରୀରାମ ଉଚ୍ଚେ କର ଗଲେ । ନଗରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥ ଅର୍ଦ୍ଧଯୋଜନ ଯଜ୍ଞ ସ୍ଥାନ । ପ୍ରବେଶ ଶ୍ରୀରାମ ଅଗ୍ରତ ॥ ଲବ କୁଶଙ୍କୁ ଦେଖି ତୋଷ । ଡାକିଲେ ଆସ ବାବୁ ଆସ ॥ ଶ୍ରୀରାମ ଧରି ବେନିସୁତ । ହେଲେ ମାତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ ॥ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି କଉଶଲ୍ୟା ରାଣୀ । କାହିଁ ମୋ ଜନକ ଦୁଲଣୀ ॥ ରାମ ନୟନୁ ବହେ ପାଣି । କହନ୍ତି ଶୁଣ ଗୋ ଜନନୀ ॥ ଚଉଦ ଦିନ ରହିଦେଲି । ଥିଲେ ଆମ୍ଭଙ୍କ ପାଶେ ରହି ॥ ବୋଇଲି ଅଯୋଧ୍ୟା ବଜାଇ ! ଅଗ୍ନିରେ ଥିଲ ହେଲେ ସତ ॥ ଶୁଣି କ୍ରୋଧରେ ମହାସତୀ । ଡାକିଲେ ଅଗୋ ବସୁମତୀ ॥ ତୁ ମୋତେ ଠାବ ଦିଅ ଯିବି । ଶ୍ରୀରାମ ମୁଖ ନ ଚାହିଁବି ॥ ଶୁଣି ଅବନୀ ଫାଟ ହେଲା । ସୀତା ସେ ପାତାଳେ ପଶିଲା ॥ ତା ଶୁଣି କଉଶଲ୍ୟା ରାଣୀ । ମୂର୍ଚ୍ଛିତେ ପଡ଼ିଲେ ଧରଣୀ ॥ ଭରତ ମାତା ହୋଇ ଧାଇ । କାନ୍ଦନ୍ତି ସୀତାଙ୍କୁ ସୁମରି ॥ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ନର ନାରୀ । ଅବର ଦାସୀ ପୁରବାସୀ ॥ ନୟନ ଗାରଲେ ଭିଜନ୍ତି । ଶୋକ ସାଗରେ ମଗ୍ନ ହେଲେ ॥ ବଶିଷ୍ଠ ହୋଇଲେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ପ୍ରବୋଧ କଲେକ ବିଶେଷ ॥ ଶୋକ ସମ୍ବର ସର୍ବ ନାରୀ । ଲବ କୁଶଙ୍କୁ କୋଳେ ଧରି । ଉତ୍ସବ ପୂରେ ସର୍ବେ ମିଳି । ରାମ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କଲେ ॥ ଶରଣ [illegible]

ଜଳଧି । ତେଣୁ ଶରଣ ଦୀନ ବନ୍ଧୁ । ଦୟା କର ହେ ମହାବାହୁ ତବ ଚରଣେ ଚିତ୍ତ ରହୁ ॥

— (*) —

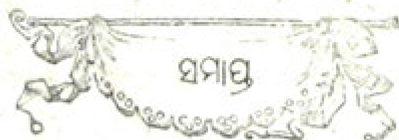
ରାମ—ଚଉଶା ।

ସୀତା ବିନା ଶ୍ରୀରାମ ମଣିଲେ ସର୍ବ ଶୂନ୍ୟ । କୌଣ ନଗର ୯ର ଶ୍ରୀର ବଦେ ରହି ବନ । ସୀତା ବିନା ଅନ୍ୟ କାନ୍ତି ନ ଲୋଡ଼ିଲେ ମନ । ଏଣେ ଶୁଣି ଅନୁକ୍ଷଣେ କରନ୍ତି କାରୁଣ୍ୟ । ସ୍ୱଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ରଘୁନନ୍ଦନ ସକଳ । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଶୋକ ଦେଖି ହୋଇଲେ ବିକଳ । ...ରେ ହଜାର ବର୍ଷ ରାମ ରାଜ୍ୟ କଲେ । ପାଳି ନିଜ ପ୍ରଜାଗଣେ ଆନନ୍ଦେ ଥାକିଲେ । କଉଶଲ୍ୟା କୈକେୟୀ ଯେ ସୁମିତ୍ରା ସୁନ୍ଦରୀ । କୌଣ...ଣ ଗଲେ ସର୍ବେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରି । ଦଶରଥ... ମହିଷୀ ସାତଶ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସର୍ବେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ କାଳ ଗ୍ରାସ । ଲୋମଶ ଗନ୍ଧର୍ବ ଦୁଷ୍ଟ କେକୟ ନଗରେ । ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ଦେଖି ଭରତ ଗଲେ ସତ୍ୱରେ ଦୁଇ ପୁତ୍ର ସେନା ଲୂଟ ଗନ୍ଧର୍ବ ନାଶିଲେ । ଦଶ ବର୍ଷ ରହି ପୁତ୍ରେ ଅଭିଷେକ କଲେ ॥ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଅଙ୍ଗଦ ଏ ଦୁଇ ସହୋଦର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀରଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ କୁମର ॥ ରାମଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ ଦୁହେଁ ହେଲେ ଦଣ୍ଡଧର । ଅଙ୍ଗଦ ପାଇଲା ମଲ୍ଲ୍ୟଦେଶ ଅଧିକାର ॥ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ହେଲେ ଅଶ୍ୱମେଧ ଅଶ୍ୱପତି । ଶତ୍ରୁଘାତୀ ସୁବାହୁ ଏ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ସମ୍ଭବ ॥ ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କ ଦୁଇ ପୁତ୍ର ମଥୁରାପତି । ହୋଇ ଜନ୍ମେ ପାଳିଲେ ସେହି ବସୁମତି ॥ ଲବକୁଶ ପାଇଲେ ଅଯୋଧ୍ୟା ନନ୍ଦିଗ୍ରାମ । ଏଗାର ହଜାର ଅଠ ରାଜ୍ୟ କଲେ ସେ ଶ୍ରୀରାମ ॥ ଏଥି ଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ ସର୍ବ ଶିଷ୍ୟଗଣ । ଯେଉଁ ରୂପେ ରାମ ଗଲେ ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ । ଦିନେ ପାତ୍ର ମିତ୍ର ସଙ୍ଗ ପ୍ରଭୁ ବସି ଘରେ । ...ଜନେ ବସି ରହୁଅଛନ୍ତି ଭବ... ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦୁଆରୀ ହୋଇ କରିଛନ୍ତି ଯାବେ ; କାଳ ପୁରୁଷ ... ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବେଶରେ । ଦ୍ୱାରାଙ୍କ ସମୀପେ ଆସି ଯାଇ... ହେଲା । ରାମଙ୍କ

ସମ୍ମୁଖରେ ବେଗେ ଜଣାଅ ବୋଇଲ୍ଲ ॥ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଦୂତ ଅଟେ୍ଁ ପେଷି-
ଛନ୍ତି ସେହ୍ନ । ରାମଙ୍କ ସହିତ କଥା ବାର୍ତ୍ତା କହିବଇଁ ॥ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପାଶେ
ଯାଇଁ ସମ୍ଭ୍ରମେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । କୃତାଞ୍ଜଳି ହୋଇ ଜଣାଇଲେ ବିବରଣ ॥
ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ରହ୍ମାଦୂତ ଦ୍ୱାରେ ଅଛନ୍ତି ତେ । ଆଜ୍ଞା କର ରଘୁନାଥ
ସାକ୍ଷାତ ହମନ୍ତେ ॥ ଶ୍ରୀରାମ ବୋଇଲେ ବେଗେ ତାଙ୍କୁ ସେହ୍ନ ଆସ ॥
ଆଜ୍ଞା ଦୂତଠାରୁ ଜାତ ହେବୁ ସବିଶେଷ ॥ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାଇ
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ତୁରନ୍ତେ । କାଳ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ନେଲେ ତାହାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖ
ଛିଙ୍କ ଆସି ନେଇ ରାମ ଦେଲେକ ଆସନ । କରଯୋଡ଼ି ପଚାରିଲେ
ତବ ପ୍ରିୟ ଜନ ॥ ସେ କାଳପୁରୁଷ କହେ ଶୁଣ ହେ ଶ୍ରୀରାମ । ସେ
କଥା କହିବି ନ ଶୁଣିବେ ଅନ୍ୟ ଜନ ॥ ଏ ସମୟେ ଏଠାରେ ସେ
ଉପସ୍ଥିତ ହେବ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ବର୍ଜନ କରିବ ॥ ଶ୍ରୀରାମ
କହନ୍ତି ଶୁଣ ହେ ବତ୍ସ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷାକର ଯାଇଁ ହୋଇ
ସାବଧାନ ॥ ଅଧିକ କି କହିବି ଯେ ମୋତେ ଅନାଇବ । ତାହାକୁ
ତେଜିବ ମୁହିଁ ନିଶ୍ଚେ ଜାଣିବ ॥ ଏହି ସତ୍ୟ କରିଅଛି ଦୂତ ସମୀପରେ
ସାବଧାନେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରହିବ ତୁମ୍ଭେ ଦ୍ୱାରେ । ଏହା କହି ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ
ବିଦାୟ କରିଲେ । କାଳପୁରୁଷ କଥାରେ ମନ ଯୋଗ କଲେ । ଏମନ୍ତ
ବେଳେ ଦୁର୍ବାସା ହୋଇ ଉପସ୍ଥିତ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୋଲନ୍ତି ରାମେ ଜଣାଅ
ତୁରିତ ॥ ଆସିଅଛୁଁ ଆମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ଦରଶନ ପାଇଁ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ
ବୋଲନ୍ତି ଦେବ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଆଜ୍ଞା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମେଣ୍ଟି ମୁହିଁ ନ
ପାରିବି ଯାଇ ; କ୍ଷମ ଅପରାଧ ମୋର ହେ ତପି ଗୋସାଇଁ । ଶୁଣି
ମୁନି ମହାକ୍ରୋଧେ ତାହାଙ୍କୁ କହିଲେ । ନଗ୍ରରାଜ ଭସ୍ମସାତ କରିବ
ବୋଲିଲେ । ମୁନିଙ୍କର କୋପ ଦେଖି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚକିତ । ମୋହଲାଗି
ନଗ୍ରଲୋକେ ହେବେ ଦଗ୍ଧିଭୂତ ॥ ଏଥିରୁ ଭଲ ମୋହର
ହୋଇବା ନିଧନ । ଏହା ଭାବି ମୁନି ସେହ୍ନ ଗଲେ ରାମପାଶ । ଯେ
ଦେଖି ଶ୍ରୀରାମେ [illegible] ଦୂତେ ବିଦା କଲେ । ଦୁର୍ବାସାଙ୍କ ପାଦେ ଅର୍ଘ୍ୟ

ଦେଇ ବସାଇଲେ । ମୁନଙ୍କି ମନ୍ତ୍ର କର ପ୍ରଭୁ ରଘୁମଣି ॥ ତତକ୍ଷଣେ
ଶୀଘ୍ର ଡାକ୍ତୁ କଲେ ସେ ମେଲାଣି । ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପାଳନ ମୂଳ ହୃଦରେ
ଘାଣ୍ଟିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟୁଷ୍ଟୁ ତା ମେଣ୍ଟେ ଅତି ଆକୁଳ ହୋଇଲେ । ଦଇବ ଦଣ୍ଡ
ହେବେ ବନ୍ଧୁର ଖଣ୍ଡନ ॥ ଦରୁପାଗେ ଲକ୍ଷଣଙ୍କୁ କଲେ ସେ ବର୍ଜ୍ଜନ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶ୍ରୀରାମ ପାଦେ ପ୍ରଣିପାତ ହେଲେ । ମଲାତଂଳ ଭ୍ରାତଂଗଣେ
ମେଲାଣି ମାଗିଲେ । ପ୍ରଜାଗଣେ ଜଣେ ଜଣେ କଲେ ସେ ସମ୍ଭ୍ରମ ॥
ବାହାରିଲେ ସ୍ତ୍ରଉକର ଜଳ ବେଶ ବାସ । ତାହା ଦେଖି ନଗର
ପଡ଼ିଲା ହାହାକାର ॥ ସମସ୍ତଙ୍କ ନୟନୁ ବହଇ ନୀରଧାର ॥ ସର୍ଯ୍ୟୁ
ତୀରରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଶର ସ୍ରୋତେ ପଡ଼ିଣ ଲକ୍ଷଣ
ପ୍ରାଣ ଦେଲେ ॥ ନରଦେହ ପରହର ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ । [illegible]ଲେ
ଲକ୍ଷଣ ହୋଇ ତୋଷମନ ॥ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରେ ସେ ପଡ଼ିଲା
ମହାଶୋକ । ବିଳାପ କରନ୍ତି ରାମ ହରଇ ବିବେକ ॥ ମୋତେ ଛାଡ଼ି
କେଣେ ଗଲ ହେ ଭାଇ ଲକ୍ଷଣ । ତୁମ୍ଭ ବିନା ଧିକ ମୋର ଥିବା ଏ
ଜୀବନ ॥ ସୀତାଙ୍କୁ ବର୍ଜିଲି ମୁହିଁ ଲୋକ ଅପବାଦେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବର୍ଜ୍ଜିଲି
ମୁହିଁ କେଉଁ ଅପରାଧେ ॥ ତୁମ୍ଭ ସମ ଭାଇ ଆଉ ନ ମିଳିବ ମୁହିଁ ।
ମୋ ସମ ଦୁଷ୍ଟ ଭ ଆଉ କେହ୍ନି ନାହିଁ ମହୀ ॥ ଲକ୍ଷଣ ବହ୍ନେ ମୁହିଁ ରହିଲି
ବ ବଲେ । ସେ ଜଳେ ପଶିଲ ମୁହିଁ ପଶିବ ସେ ଜଳେ ॥ ଏହା ଦେଖି
ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ନାଗ୍ରଜନ । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ହୋଇଲେ ବନ୍ଧନ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ବଚନେ ଶୁଣି ସୁଗ୍ରୀ ବିଭୀଷଣ । ଦରଶନ କଲେ ଆସି ଶ୍ରୀରାମ
ଚରଣ ॥ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଯିବା ବମତ୍ରେ ବୋଇଲେ । [illegible]ଣେ
ପ୍ରବୋଧି ରାଜ୍ୟରେ ରଖାଇଲେ ॥ ହନୁକୁ ବୋଇଲେ ତୁମ୍ଭେ
[illegible]ତେ ଥିବ । ଅମର [illegible] ଶୁଣି ଯାଜନ [illegible]ଇବ ॥
ଅଯୋଧ୍ୟାଜନ ସକଳ ହୋଇଛନ୍ତି [illegible]ଳ । ସଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ
[illegible] ଅନୁକୂଳ । କେଉଁ [illegible] ଖଳିଛନ୍ତି ଭୂତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ॥
[illegible] ହୋଇ ରାମ ହୋଇଲେ [illegible] । [illegible] ସେ ବଣି[illegible]

ଜଣାଇଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅନୁଭବେ ରାମ ବାହାର ହୋଇଲେ ॥ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ବାଳକ ବୃଦ୍ଧ ଯେ ସକଳ । ସ୍ଥାବର କୀଟ ପତଙ୍ଗ ଆଦ ପଶୁକୁଳ ସରଯୂ ନୀରରେ ସର୍ବେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ତାହା ଦେଖି ଦେବଗଣେ ପୁଷ୍ପବୃଷ୍ଟି କଲେ । ଦିବ୍ୟ ଦେହ ଧରି ଚଢନ୍ତି ବିମାନ ଉପରେ ॥ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରି ସର୍ବେ ଗଲେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ॥ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ଯାଇ ରାମ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ॥ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଦେଖି ମନେ ହୋଇଲେ ସନ୍ତୋଷ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ହୋଇଲେ ଶଙ୍ଖ ଭରତ ସୁଦର୍ଶନ ॥ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ହୋଇଲେ ଯେ ନନ୍ଦିକ ନନ୍ଦନ । ଶ୍ରୀରାମ ପଦଯୁଗଳେ ଲୋଭିତ କମଳ ॥ ପାନ କଥି ମତି ଭଞ୍ଜ ରହୁ ଯେ ଦଣ୍ଡିଲେ ॥

।ଗ

କଟକ ଲୋକସେବା ପ୍ରେସରେ ଶ୍ରୀ ରାଜକୃଷ୍ଣ ଘୋଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରିତ ।
୧୯୩୦